

ÉLETTÜNK

XXII. évf. 11. szám (22. Jahrg. Nr. 11.)

Az európai magyar katolikusok lapja

1990. november.

P. SZÓKE JÁNOS SDB:

Mulandóság helyett élet

— Halottak napjára —

November a keresztény naptárban a halottak hónapja. Hitünk tanítása szerint testvéreink Jézusban szenderültek el, a feltámadás reményében temetőinkben nyugszanak és várják a feltámadás napját. Ezért gondolunk rájuk gyakran, de novemberben még gyakrabban. Az összetartozás és a szeretet jelét virággal és gyertyalánggal is kifejezzük.

Arra is gondolunk, hogy a mi időnk is biztosan lejár. Az okos ember nem hessegeti el magától a halál gondolatát, hanem bátran szembenéz vele. Ez nem kihívás, hanem fontos számítás. Rádöbbenünk arra is, hogy a hatalom és érvényesülés, gazdagság és hírnév utáni vágy az embert sokszor a halálba kergeti és nem sokat ér. Azt is tudomásul kell még vennünk, hogy az utolsó ingen, amelyet megmerevedett testünkre húznak majd, nem lesz zseb, ahová földi javainkat elrejtethetnénk. Fontos, hogy ráfigyeljünk a halálra és így életünk javulását munkáljuk. Még lényegesebb, hogy földi pályafutásunk központja ne a halál, hanem az élet legyen. Erről a Bibliában is olvashatunk. Felidézem ezt három kis történetben.

Gyermekkorunk legkedvesebb olvasmányai közé a lencseévés története tartozott (Ter 25,29–34). Arról olvastunk, hogy Izsáknak két fia volt: Ézsau az elsőszülött és Jákob a fiatalabb. Jákob értelmesebb és talpraesettebb, Ézsau pedig nehézkes felfogású és gyámoltalanabb volt. Egy napon Ézsau fáradtan tért haza, nem volt szerencséje a vadászaton. Érthető, hogy megkívánta az izletes lencsefőzeléket, amelyet Jákob jó étvágygyal fogyasztott. Ézsau kért is ma-

„Szomorúan látjuk...”

A Magyar Katolikus Püspöki Kar — Serregy István egri érsek, a Magyar Katolikus Püspöki Kar elnöke aláírásával — a helyhatósági választások kapcsán nyilatkozatot adott ki. Ebből idézzük az aktualitásából mit sem vesztett, nagyon megszívlelendő részletet:

„Mi, magyar katolikus püspökök, szomorúan látjuk, hogy népünk jövőbe vetett bizalma megrendült. Erről tanúskodik az alacsony részvételi arány a helyhatósági választásokon. Volt már népünk a háború után a máinál sokkal nehezebb helyzetben is. De akkor, vállalva az áldozatot, bízni tudott az ország jobbrafordulásában és egyszerű felemelkedésnek néztünk elébe. Nem mi tehetünk róla, hogy ma erkölcsileg és gazdaságilag ismét súlyos körülmények közé kerültünk. Magunknak kell azonban megküzdésünk az újabb kibontakozásért...”

Kérjük a hazai tömegtájékoztatást, hogy az ország életében ne csak a hibákat lássa meg, hanem az értékeket is. Nem valószínű, hogy az Európa Parlament elfogadta volna belépési szándékunkat, ha kormányunk munkáját olyan rossznak látná, mint amilyennek azt itthon sokan hirdetik.

Ne veszítsük el bátorságunkat. Ha mi merjük vállalni sorsunk formálását, a Jóisten is megáldja törekvéseinket...”

gának belőle, de Jákob csak azzal a feltétellel kínálta meg, ha elsőszülött jogát engedi neki. Így is történt. Tettét így indokolta meg Ézsau: „Na, úgymeghalok, mit használ nekem az elsőszülöttségi jog?” A határozat egyértelmű volt: Ézsau meg sem akarta kísérelni, hogy éljen elsőszülött jogaival és az életben valamire ő is vigye. Testvére Jákob is tudta, hogy egyszer neki is meg-

MILYEN FELEMÁS

Milyen felemás érzések közt élünk, milyen sokféle vonzások között, pedig zuhanunk, mint a kő egyenesen és egyértelműen.

Hányféle szegény és képzelt dicsőség hálójában evickélünk, pedig napra kellene teregetnünk mindazt, mi rejteni való.

Milyen megkésve értjük meg, hogy a szemek homálya pontosabb lehet a lámpafénynél, és milyen későn látjuk meg a világ örökös térdreoskadását.

Pilinszky János (1921–1981)

kell halnia, de előbb az élet lehetőségeit ki akarta használni. Igényes, célratörő és nem mindennapi férfi volt. Boldog családapa és a környék leggazdagabb embere lett belőle.

A második történet csupán egy rövid jelenet az Apostolok Cselekedetéből. Jézus negyven nappal feltámadása után apostolai szeme láttára fölmege a mennybe. A tanítványok szinte megdermedten néztek a távozó Jézus után. Szerettek volna ők is a Mesterrel együtt repülni. Csak akkor tértek magukhoz, amikor két férfi mellettük termett és megszólította őket: „Galileai férfiak! Mi álltok itt égre emelt tekintettel?” (Ap. Csel. 1,11). Ez az egyszerű mondat az apostolokat tette készre. Visszatértek Jeruzsálembe és elkezdték a munkát, amelyre Jézustól kaptak parancsot. Az áruló Júdás helyett megválasztották Mátyást az apostoli kollégiumba, vették a Szentlelket tüzes nyelv formájában, elmentek a szélrózsa minden irányába és tanították a népeket. Megtapasztalták azt is, hogy a magas küldetésért szenvedniök is kell egészen addig, amíg Jézus újból el nem jön.

A harmadik történet a filippieknek írt levélben olvasható. Pál apostolt elfogták és egy római börtönbe vetették. Biztos volt benne, hogy bíróság elé állítják. A tárgyalás kimenetele azonban bizonytalan volt. Az apostol nem tudta; felmentik-e vagy halálra ítélik. Mélységes vajúdását híveinek is megírta. Ennek egy részét már idéznem kell: „Tudom ugyanis, hogy ez (helyzetem), imádságtok által és Jézus Krisztus lelkének segítsé-

gével üdvösségemre válik. Abban bízom és remélek, hogy semmiben sem valok szégyent, sőt nyíltan megmondom, hogy Krisztus mint mindig, most is megdicsőül testemben, akár életemben, akár holtomban. Hiszen számomra az élet Krisztus, a halál pedig nyereség. Ha viszont tovább kell élnem, az termékeny munkát jelent. Nem tudom hát mit válasszak. Kettő közt vívodom: Szeretnék megszabadulni, hogy Krisztussal legyek. Ez volna a legjobb. De hogy miattatok életben maradjak, az szükségesebb. Meg vagyok győződve és tudom, hogy megmaradok, sőt haladástokra és hitből való örömtökre maradok meg mindnyájak javára. Így még több okotok lesz arra, hogy Krisztusban dicsekedjétek, ha újból elmegegyek hozzátok.” (Fil. 1,21–26) Pál apostol tudta, hogy a vértanúság utáni vágy nem más, mint menekülés az élet elől és neki nem arra volt szüksége, hanem inkább arra, hogy vállalja a hétköznapi nehéz munkát testvérei üdvösségére.

A három kis történetből megérthetjük, hogy a halálra a tevékeny szeretet által is készülhetünk. Jézus nem akarja, hogy a halálba meneküljünk, hanem inkább azt kívánja, hogy a mindennapi élet kis feladatait pontosan teljesítsük. Az ellenkező felfogás csak félelem és álmodozás, nem a hitben gyökerezik. Az igaz hit mindent világosan lát és tevékeny. Így ír erről a zsoltáros is, amikor az emberi életről szól: „Az Úr jósága virraszon fölöttünk, őrizd meg a kezünk munkáját!” (Zsolt. 90,17) Ez a tevékeny élet legyen üdvösségünk záloga, ennek jegyében imádkozunk elhunyt szeretteinkért és szeretetből tevékenykedjünk élő testvéreinkért. Így lesz velünk az Úr jósága életünkben és halálunkban.

A TARTALOMBÓL:

- „HA ELLENSÉGED ÉHES, ADJ NEKI KENYERET!” — BESZÉLGETÉS A ROMÁN GÖRÖG KATOLIKUSOK FŐPÁSZTORÁVAL, ALEXANDRU TODEA ÉRSEKSEL
- SZENT BERNÁT FIAI MAGYARORSZÁGON
- AZ EGYHÁZ KÉPES A MEGÚJULÁSRA. KÖNIG BÍBOROS NYILATKOZATA AZ EGYHÁZ SÜRGETŐ FELADATÁIRÓL
- ELMÉLKEDÉS A NAGY ISMERETLENRŐL ÉS ARRÓL, HOGY „ISTEN MALMAI ÓRÖLNEK” ...
- SÍROK KÖZÖTT AZ EGREGYI TEMETŐBEN
- HOGYAN ŐRIZHETJÜK MEG A MAGYAR NYELVET KÜLFÖLDÖN ?
- KÉT TUDOMÁNYOS KIADVÁNY A MAGYAR JEZSUITÁKRÓL

Vasárnapi gondolatok

A 32. ÉVKÖZI VASÁRNAPRA
(november 11)

„Hasonlít a mennyek országa tíz szűzhöz, akik lámpával kezükben a vőlegény elé mentek”. (Mt 25,1)

Az esküvőre akkori szokás szerint előszeretettel hívtak meg — a társadalmi tisztület magas fokán álló — szűzeket, hogy emeljék az ünnep fényét. Pogánykorok tisztelték a szűzességet (egy ideig megtartókat), keresztény korunkban kigúnyolják az ilyen jelenséget. Legalábbis mosolyognak rajta. Legjobb esetben idejélműltnek tartják...

Éberségük jeléül vigyáznunk kellett: ki ne aludjon olajmécsejük — gondoskodniuk kellett elegendő olajról. A kialvó mécses nagy szégyent jelentett gazdájára: elvesztette státusát és a gúny tárgyává vált világszerte... Bárcsak így vigyáznánk mi is a kegyelem lángjának megmaradására lelkünkben...

Nagy szám a tíz, ritkán élt egy-egy városban több szűz, az erre fenntartott épületben. E szám kifejezi, mind megbívtak a mennyegzőre, azaz a mennyek országában való részvételre...

A 33. ÉVKÖZI VASÁRNAPRA
(november 18)

„Egyiknek öt talentumot adott, a másikat kettőt, a harmadiknak csak egyet, kinek-kinek rátermettsége szerint...” (Mt 25,15)

Nagy megtiszteltetést és megbecsülést jelentett, ha valaki másra bízta vagyonát. Nem is fordul elő ilyesmi túlságosan gyakran. Ha igen, meg kell felelni a bizalomnak; megbecsülni Isten irántunk nyilvánuló bizalmát.

A szétosztás nem ajándékozást jelentett, hanem felelősséget. Legyen szó ránk bízott hívekről, családtagokról, munkatársakról, meg nem született gyermekekről, vagy más lelki, szellemi, emberi, társadalmi vagy hasonló javakról...

A talentumok kiosztása a rátermettség szerint történik: csak annyit „biznak ránk”, amennyit fel tudunk használni. Nem többet, de nem is kevesebbet!

A 34. ÉVKÖZI VASÁRNAPRA
KRISZTUS KIRÁLY ÜNNEPÉRE
(november 25)

„Amikor eljön dicsőségben az Emberfia, s vele mind az angyalok, helyet foglal dicsőséges trónján”. (Mt 25,31a)

Sokan úgy vélik, hogy az Emberfia nem létezik. Következésképpen nem is jön el. Csak abban tévednek, hogy az Emberfia „nem hajlandó megszünni”, csupán a hitetlenek kedvéért. Eljövetelet sem fogja lemondani, vagy elhalasztani.

(Folytatás a 2. oldalon)

„Az Egyház képes a megújulásra“

KÖNIG BÍBOROS, VOLT BÉCSI ÉRSEK NYILATKOZATA A SAJTÓNAK

König bíboros 85. születésnapja alkalmából — amint arról már előző számunkban is hírt adtunk — a Katpress osztrák hírügynökség munkatársának interjút adott, amelyet a nemzetközi sajtó átvett illetve kommentált. A volt bécsi érsek előljáróban leszögezte: Ha az egyházban olyan légkör alakulna ki, amelyben az őszinte párbeszéd már nem tűnne lehetségesnek, ahol a kölcsönös bizalmatlanság uralkodna, ahol ellenfélnek, sőt ellenségnek kezdenék tekinteni azt, aki másképpen gondolkodik, akkor ez igen káros lenne az egyház és a hitélet méltósága szempontjából. Mindenkinek késznek kell lennie arra, hogy elfogadja a másikat, tisztelnie kell más szándékait és keresnie vele a közös alapot a pozitív párbeszédhez, mindenkinek, beleértve a pápát, a püspököket, papokat és valamennyi hívőt. Ezen a téren még igen sok a javítani való, különösen, ami Róma és a helyi egyházak kapcsolatait, illetve az egyes helyi egyházak közötti kapcsolatokat illeti. A helyesen folytatott párbeszéd lehetővé teszi számos jelenlegi feszültség, ütközés megoldását.

A bíboros szerint a katolikus egyház rendkívüli lendületet vett a II. vatikáni zsinat alatt, megmutatta, hogy képes a megújulásra, képes szembenézni korunk kihívásaival. Olyan kezdeményezéseket indított el, amelyek a mai napig érvényesek. Lendületet adott az ökumenikus párbeszédnek, a zsidósággal és más vallásokkal, valamint a politikai erőkkal folytatott párbeszédnek. Az egyház Afrikában, Dél-Ázsiában és Latin-Amerikában igen nagy fejlődést mutat; de Európában is a hit „elpárolgása“ ellenére bizonyos belső lendületet tapasztalunk. Az

európai kereszténység érettebb és szolidárisabb lett; a megkereszteltek és megbármáltak felelősséget akarnak vállalni az apostoli feladatokról. A Zsinat új arculatot adott a „vén“ Európa egyháznak, bár a zsinat megvalósítása még csak a kezdeti lépéseknél tart. Természetes tehát, hogy feszültségek keletkeznek az egyházban.

A teológiai tevékenység veszélyeztetett szabadságára vonatkozó kérdésre König bíboros ezt válaszolta: „Két dolog semmi esetben sem képezheti vita tárgyát: 1.) A teológiának, mint tudománynak szüksége van szabad térre. 2.) A teológia csak az egyházi közösségen belül és vele szoros kapcsolatban töltheti be feladatát.“ Ha az egyik vagy a másik feltétel gyengül, egyensúlyhiány keletkezik, amitől végül az egyház szenved. A tavábbiakban König bíboros örömmel állapította meg, hogy az egyház korunkban az emberi jogok védelmezője lett. Hála Istennek, világszerte tért hódít a szabadság és a demokrácia, bár a világ egyes részein még nagyok a hiányosságok ezen a területen. Világbotrány az, hogy Afrikában és másutt milliók éhen halnak a szó szoros értelmében, pedig a jóléti társadalmak segítséget nyújthatnának az éhezőknek különösebb áldozatok nélkül. Fontos, hogy az egyház küzd az igazságosságért. De itt nem szabad megrekedni, hiszen az anyagiakon túl más értékek is szükségesek az emberi élet minőségéhez: a lelki, kulturális, etikai és vallási értékek. Az egyház hozzájárul a tolerancia megvalósításához is, anélkül, hogy lemondana alapelveiről; küzd a konfliktusok elsimításáért, a kisebbségek jogainak védelméért. — Nagy meglepetéssel nyilatkozott a kelet-európai fejleményekről, a Kelet és Nyugat között kialakuló kapcsolatokról. Őt magát azonban — valotta meg a bíboros — meglepte a változások hihetetlen gyors irama, mert úgy gondolta, hogy évekbe telik még, amíg a keleti rendszerek és társadalmak átalakulnak. (Magyar Kurír)

A Máltai Szeretetszolgálaton keresztül megbízhatóan eljuttatjuk Erdélybe 12 kg-os csomagját. Ár: 120.— DM. Átfutási idő: 1—2 hónap. — Befizetések az Életünk követhető kontóján:

Kath. Ungarn-Seelsorge, „Sonderkonto Erdély“, Oberföhringer Str. 40, 8000 München 81. Postgiroamt München, Kto.-Nr. 1144 99-803, BLZ 700 100 80.

VASÁRNAPI GONDOLATOK

(Folytatás az első oldalról)

Az Emberfia léte nem a hitetlenekektől függ. Utóbbiak viszont tagadásuk ellenére függ(h)e(t)nek Tőle. Nem beszélve örök boldogságukról, illetve örök kárhozatalukról...

Dicsőségében jön el az Emberfia. Minden ellenkezés ellenére. Ebhez hozzá nem tehetünk, belőle el nem vehetünk. Csak elfogadhatjuk alázattal. Viszont örülhetünk eljövételének.

ADVENT ELSŐ VASÁRNAPJÁRA

(december 2)

„Virrasztatok és imádkoztatok!“ (Mk 13,33)

A virrasztás az ébrenlét, az éberség jele. Virraszt, aki valakire vár. Jézus elvárja, hogy várjunk rá, amikor eljön. Főleg lelki tartásunkat, beállítottságunkat kell jellemezze a virrasztás...

Másik fő jellemzője a (lelki) virrasztásnak a várakozás. Párosulhat vágyakozással Isten után. Így élve feleslegesé válik sok földi vágy, törekvés; érdektelessé válik a földi ügyeskedők megszólása is.

Tartalmat e virrasztó várakozásnak az imádság ad. Előkészít — előkészülünk Istenre. A vele való találkozásra, az örök életre. Ami idősebb korunk el-

érése előtt is beállhat... Imádságos készülődésünk soha nem késő, de soha nem is (túl)korai...

ADVENT 2. VASÁRNAPJÁRA

(december 9)

Jézus Krisztusnak Isten Fiának evangéliuma úgy kezdődik, ahogyan már Izaiás próféta megírta: „Íme, előtted küldöm hírnökömet, hogy előkészítse utadat“. (Mk 1,1—2)

Szent Márk neves elődjére, Izaiás prófétára hivatkozik evangéliumának bevezetőjében. Isten már akkor kinyilatkoztatta Fiának eljövételét: a generációknak legyen idejük előkészülni Krisztus érkezésére.

Földi szokás: a nagy emberek érkezése előtt hírnök jelzi ennek jövetelét. Hogy könnyebb legyen „előkészülni“, ezt az utat választotta Isten is. Hatalmában lett volna hírnök nélkül is elküldeni Fiát, de igazodott (kisebbségek) emberi szokásainkhoz.

Időre van szükségünk az előkészítéshez. A kegyelem is időt igényel. Előkészítés esetén elesnek a kifogások, amelyek — Istent illetően — nagy számmal állnak raktáron nálunk...

Új előkészületben állunk. Adventben, az örömteli várakozás idejében.

Fejős Ottó

Isten malmi örölnék...

Az Isten malmi örölnék, de hogy az Isten malmi lassan örölnének, a közmondásnak most nincs érvénye, mert sebesen forognak a kerekei. Nagyon sok évig tartott az az időszak — és ez kitöltötte papi életünk nagy részét — amikor szinte hallanunk kellett a zsolttáros fájalmával, hogy valamilyen módon a szemünkbe vágják: Hol van a te Istened? Az Úr jelen volt akkor is, csak olyan szerényen, a végtelen hatalom háttérbe vonulásával. A múltban is jelenlétének jeleit olyan diszkréten mutatta meg, a világ forgatagától távoleső helyeken, nem Párizsban, hanem Lourdes-ban, nem Rómában, hanem Siracusában, nem Lisszabonban, hanem Fatimában. Ismerjük az Egyház bölcs tartózkodását a magánkinyilatkoztatások és a természetfeletti jelenségek megítélésében. De milyen elgondolkoztató az a majdnem teljes időbeli összeesés a fatimai naposoda és az Aurora cirkáló ágyújának jeladása között Szentpéterváron. Mindössze 25 nap választotta el a kettőt egymástól.

Mi átéltük ezeket a kísérteties időket, az Úrnak ezt a látszólagos távollétét. De nehéz lenne találni sorainkból valakit, akinek csak megközelítően is olyan vértanúsággal felérő testi-lelki gyötrelmeken kellett volna átesnie, mint a vértanú primásunknak. Dosztojevskij tolla sem tudta volna jobban érzékeltetni a bíboros kínjait, miként azokat ő maga negyedszázad múltán leplezetlenül a világ elé tárta. A harminckilencnapos vizsgálati fogsága alatt kínzója akárhányszor éjjel két-háromízben is levetkőztette, leteperete, aztán záporoztak rá az ütések. Emlékirataiban sokat olvashatunk a rab-bíboros golgotájáról, sokévi börtönéletéről.

Emberi gonoszság? A hívő ember a természetfeletti rosszra gondol, amint az tobzódik a hitoktatás, a vallásos sajtó, a hitélet törhetetlen védelmezője ellen. A szentpáli szavakra gondolunk: operatur iam mysterium iniquitatis, a gonoszság titka már munkálkodik (2. Tesz. 2,7).

De vajon megszűnt-e az üldözés a primás halálával, vagy folytatódott más síkon? S nem vegyült-e ebbe a gyűlöletbe valami mélységes félelem is az elhunytól?

A lefejezett Keresztelő Szent János se emelhetette fel intő szavát, a gyilkos királynak, Herodesnek még sem volt lelki békéje. Jézusról hallvány nyugtalanság fogta el. „Ez Keresztelő János, mondta, föltámadt halottaiból“ (Mt 14,2; Lk 9,7). Erről a félelemlről szólt Szent Ambrosius csengő latinságával: „Os aureum il-lud exsanguie, cuius sententiam ferre non poteris, conticescit, et adhuc timetur —, az a kivérett arany ajak, amelynek ítéletét nem tudtad elviselni, már hallgat, de még mindig félelemben tart“. Vajon nem ezt a félelmet tapasztaltuk abban, hogy a legutóbbi időkgig Mindszenty nevét sem volt szabad kiejteni, legalább is nem elmarasztaló szavak nélkül.

Emlékszünk a Szentatya máriacelli látogatására 1983-ban. Terveztük a cserkészek bevonásával az ünnepélyes tiszteletadást sírjánál. A Szentatya benne volt. A rendezőség viszont úgy intézkedett, hogy a bazilikában csak az öreg és beteg papok és szerzetesek juthatnak be. A többórás rendezvény alatt a Mindszenty név egyszer sem hangzott el. Csak a hivatalos program után engedték, hogy a Szentatya odatérdeljen a sírja elé. Mindezt az okosság, a prudentia nevében tették. Már a könyökünkön jött ki, annyit idézgették: Adjátok meg a császárnak azt, ami a császáré, de azt nem

tették hozzá, hogy Jézus soha nem mondta, hogy adjátok meg a Sátánnak azt ami a Sátáné.

Lesz-e boldoggá és szenttéavatás, nem tudom, de azt igen, hogy az „advocatus diaboli“ már elvégezte a munkáját. Úgy átvilágították életét és írásait, hogy jobban már nem lehet. Hogyan ítélik majd meg a primás eljárásának keménységét, nem tudom. De már minden oldalról megadják neki a tiszteletet. Különösen a hívek átérzik, hogy a bíboros sírjában eléggő áldozat nyugszik, holocaustum, minden idegszálában megkínzott test földi porhüvelye. Ez hitelesíti és támasztja alá a sírja felett álló jelmondatát: *Sacra Pannonia*, aminek munkálása hazánkban és idegen földön a mi feladatunk. Hirdette az ígét, és nekünk is ezt kell tennünk. Segíthet bennünket Szent Tamásnak idevonatkozó jelentős megállapítása. A hit természetfeletti, az Úr ajándéka, kegyelem, de az Aquinói bölcs felteszi a kérdést: van-e ennek természetes vonatkozása is? Úgy felel: igen, mert az értelem számára természetes az, hogy elfogadja az igazságot. Mi pedig ezt hirdetjük, és ebből élet támad.

1972-ben primásunk is a zarándokok között volt 13-án a szentolvasó körmeneten. Az idén Meissner kölni bíboros érsek tartotta május 13-án az ünnepi szentbeszédet. Szilárd meggyőződését fejezte ki arra vonatkozóan, hogy a Kelet-Közép-Európában váratlanul és vérontás nélkül végbement események, a nagy változás szoros kapcsolatban áll Fatimával. Már derengeni látszik a hajnal, amely arra a napra virradhat, amikor megvalósul a Szent Szűz ígérete: Végül Szeplőtelen Szívem győzedelmeskedni fog.

dr. Kerny Géza

GONDOLATOK

Fel-tudjuk fogni mi is történik jelenünkben? Néhány éve még nem is remélt dolgok valósultak meg! Minden, de minden mulandó. Más jellegű, mindenféle gondjaink s bajaink is.

A Biblia első lapjain olvassuk: Isten és az első emberpár. A szabadságon s gondtalanságon kívül az Isten-közelség számunkra elképzelhetetlen boldogság. De jött a Kisértő. Az ember szándékosan elszakadt Istenétől s csak magát kereste. Megtalálta? Elbújt!! Elrejtette magát. Szégyelte magát. Ez volt az Isten-szakadás következménye!

Hogy milyen volt a „szabadság“ az ateista államokban, azt tudjuk. S most? Van tényleges szabadság, törvényekben biztosított vallásgyakorlat. Örvendünk mindezeknek. De, de... A családi problémák, növekvő bűnügyi statisztikák, stb.

Fény, sötétség... jó és rossz... bűn és erény... Istennel vagy?? Nem! Hanem hogyan?? „Teljes szívvedből!“ Ez korunk rákfenéje. Megtűrjük, de kitoljuk életünk szélére!

P. Nádor Albert lelkeszi leveléből

LEGFŐBB IDEJE VOLT!

Az Egri Tanárképző Főiskola, — amely eddig kényszerűen tűrte a vietnámi kommunista Ho Si Minh nevét — a mostani tanévtől kezdve a főiskola alapítója és építője, gróf Esterházy Károly püspök nevét viseli. Az 1725—1799 között élő főpap az egri liceum alapításával az ország első, négyfakultásos egyetemét akarta létrehozni; 20 ezer kötetes könyvtárát is a leendő egyetemi oktatás céljára hagyta az intézetnek. Egyébként az egri érseki bibliotékában középkorból származó irodalmi ritkaságok mellett többek között Mikes Kelemen 207 Rodostóban írt levelét is őrzik.

„Ha ellenséged éhes, adj neki kenyeret!”

INTERJÚ A ROMÁN GÖRÖG KATOLIKUSOK FŐPÁSZTORÁVAL, DR. ALEXANDRU TODEA ÉRSEKKEL

Március közepén a romániai püspöki kinevezések sorában II. János Pál az 1950-ben titokban címzetes püspökké szentelt, majd Fogaras és Gyulafehérvár (Alba Julia) érsekévé megválasztott Alexandru Todeát megerősítette tiszttségében. A román görög katolikus főpásztorral Boór János, a „Mérleg” című negyedévi folyóirat főszerkesztője (lapunk szűkebb szerkesztőbizottságának tagja) két alkalommal is beszélgetést folytatott, először még januárban az érsek szászrégeni (Reghin) házában, majd márciusban Németországban, az „Ostpriesterhilfe” egyik értekezetén. A hangszalagra felvett beszélgetésből adaptált és a Mérlegben közölt hosszabb interjúból közöljük az alábbi részleteket; ezekből fogalmat kaphatunk a kommunista diktatúra alatt négy évtizedre föld alá kényszerített görög katolikus egyház sorsáról.

Boór János (B J): Kérem, Érsek Atya, vázolja életét gyermekkorától, római tanulmányain és első papi évein át többszörös letartóztatásáig, majd pedig földalatti lelképítési munkásságáig.

Alexandru Todea (A T): 1912. június 5-én Teleken (Teleac) Szászrégen közelében születtem tizenhatgyermekes román földműves családból. Elemi iskolámat szülőfalumban, a gimnázium első négy osztályát Régenben végeztem. Mivel kisgyerekkorom óta papi hivatást éreztem magamban, a balázsfalvi (Blaj) görög katolikus főegyházmezei gimnáziumban felvételiztem. Korrepetálásból tartottam el magamat. Az érettségi után teológiára jelentkeztem. Egy éves várakozás után Vasile Suciú (+1935) metropolita a De Propaganda Fide kollégiumába, Rómába küldött tanulni. Kedvenc tanárom Petro Parente dogmatikaprofesszor és rektor volt. Nála is doktoráltam. 1939-ben egy orosz püspök keleti rítus szerint szentelt pappá. Bár Rómában tanári állást ajánlottak fel nekem, doktorátusom után mégis visszatértem Balázsfalvára, mert szülőházamban akartam egyházméret dolgozni.

Első prédikációm 1941. február 18-án tartottam a balázsfalvi székesegyházban. Ezt azért emlitem, mert a katedrális elvétele óta az idén ismét február 18-án hirdethetem újra ugyanott — egyelőre egyszeri alkalommal — az ígét. A vasgárdista uralom idején szélsőséges jobboldali diákok majdnem megölték. Ekkor lettem latin-, olasz-, hittanár több balázsfalvi középiskolában. 1945-ben missziót tartottam Régenben, mire a hívek deputációban kérték odahelyezésemet. Így aztán 1945-ben áthelyeztek Régenbe. Ez az első rövid balázsfalvi letartóztatásom után történt, amikor azzal vádoltak, hogy a front elvonulása után szovjetellenes beszédet tartottam.

Szabadlábba helyezésem után gyalog menekültem Balázsfalváról Régenbe. Új állomáshelyemen prédikációm miatt háromszor ismét letartóztatott néhány napra. Később már egy hónapra hurcoltak el a bukaresti fegyházba, ahonnan a bukaresti pápai nuncius közbenjárására szabadultam. 1947-ben újra elvittek, hat hónapot ültem a szamosújvári (Gherla) börtönben. Szerencsére júniusban szabadon engedtek. Ekkor kezdődtek a hírhedt „átnevelések”, amelyeket csak nagyon kevesen éltek túl. 1948 október 14-én aztán újra letartóztatottak.

B J: Az 1948-as év volt a román görög katolikus egyház súlyos üldözésének a kezdete...

A T: Ebben az időszakban főleg Gyulafehérvár és Balázsfalva környékén megverték a görög katolikus papokat, de ez elől nekem sikerült elmenekülnöm. A kényszer hatására 1948 októberének első napjaiban Traian Belascu Szeben (Sibiu) környéki görög katolikus pap vezetésével 38-an a keréken 430 pap nevében aláírták az ortodox egyházhoz

való csatlakozást. Október 27-én és 28-án letartóztatták az összes görög katolikus püspököt, mert a papság túlnyomó többségével együtt hívek akartak maradni Rómához. Velük együtt letartóztattak számos kanonokot, teológiatanárt, esperes, plébánost, szerzetest, apácát, világi hívőt, férfiakat és nőket egyaránt.

MINT A MÁTRA

Allani, némán, mint a Máttra,
Nem nézni előre, se hátra.

Nem erőlködni befelé sem,
Csak bámulni a létezésen,

A parttalanban elmerülni
És úszni benne és örülni.

Az egyetlen csodának: annak
Hogy valamik, valakik v a n a k .

És mindent köszönteni szépen,
Minden valók testvéreképpen:

Kontraktust kötni szent közönnyel,
Kánikulával, vízőzönnel,

Szem-lehúnyva és kar-kitártan
Felolvadni a napsugárban,

Ha jö Medárd, negyvennap ázni,
De csorgó hajjal is nótázni;

Orrszarvüként egyedül járván
Nem dideregni mégsem árván,

Mert egybering közel és távol
Szíved hullámzó ritmusával

Amely magát némán kitárta
A mindenségnek, mint a Máttra.

Sík Sándor (1889–1963)

B J: Miképpen történt utolsó előtti letartóztatása?

A T: Október első felében minden este elvittek a Sigurantára, amelyet később Securitaténak neveztek el. Minden éjjel faggattak, hogy aláírom-e az ortodox egyházba való átlépésemet, amit következtesen megtagadtam. Október 14-én délután négy órakor jöttek értem. A Securitatén a nyomozók felmentek az emeletre jelentést tenni, miközben az engem őrző rendőrnek a telefonhoz kellett sietnie, erre én az ajtón keresztül ellógtam. Az erdő felé menekültem, a rendőrök viszont a parókia és az állomás irányában vettek üldözőbe. Átkutatták a plébániát, a templomot, persze ott nem találtak. Estig sikerült elbújnom egy elhagyott lövészárokban. Nem tudtam, mitévő legyek. Amikor beesteledett, bekopogtam egy paraszt családhoz, és három napig meghúztam magamat náluk. De ne részletezzük most kalandos illegálisom történetét. Elég anynyi, hogy két év, három hónap és két hétig tartott. Lényegében négy helyen bújattak el. Nem csak a Securitate kerestetett, hanem O'Hara bukaresti apostoli nuncius is, aki már 1948 decemberében üzent, hogy legyek a letartóztatott Suciú püspök helyettese és készüljek fel püspökké való felszentelésemre.

A nuncius kérésére először csak a jurisdikciót, a joghatósági hatalmat fogadtam el. De a nunciusnak sikerült

egy levelet eljuttatnia Suciú püspöknek abba az ortodox kolostorba, ahol társaival együtt őrizték. A postás egy titokban katolizált ortodox apát volt, aki munkásruhában, malteres vödörrel a kezében jutott be a fogoly püspökhöz. Suciú válaszában utódának ajánlott. Azt üzent a nunciusnak, hogy ha kell, adjanak nekem nem is egy, hanem két egyházmegyét, ami később Kolozsvárral meg is történt.

A nunciussal való találkozás végett kétszer utaztam Bukarestbe, mindig rejtve, egyszer szénásszekérben elbújva. Kis ravaszással sikerült, a Securitatét félrevezetve, bemennem a nunciaturára, majd kijönnöm onnan. Éppen akkor kézbesítették a nunciust kiutasító rendeletet, amikor O'Hara a nunciaturán püspökké akart szentelni. A nuncius távoztával Joseph Schubert (+1969-ben Münchenben) bukaresti apostoli kormányzó a diplomáciai postával a Vatikánból XII. Piusz nevében írt levelet kapott, ebben a Szentatya utódlási joggal balázsfalvi apostoli kormányzóvá és cesaropolis-i címzetes püspökké nevezett ki. Amikor Schubert püspöktől megérdeztem, hogy mikor lesz a püspökszentelés, legnagyobb meglepetésemre közölte, hogy rögtön aznap. Így 1950. november 19-én a bukaresti Szent József-székesegyház keresztelő kápolnájában Schubert püspök titokban püspökké szentelt. Keleti rítus szerint erdínáltak pappá, latin szertartás szerint lettem püspök.

B J: Érsek Atya, miképpen élt tovább az illegitimitásban?

A T: Visszajöttem ide Régenbe. Kicsi, szoba-konyhás házikóban negyedmagammal húztam meg magamat. Az ajtó mögött, a padló alatt búvóhelyet alakítottunk ki. 1951. január 30-án délben a Securitate körülvette a házat. A nagy sietség miatt igen kényelmetlen helyzetben, fordítva, féloldalt csúszva másztam be a lukba. Mindent felforgattak és átkutattak. Mégis csak hajnali fél háromkor találtak rám teljesen elgémberedve. Már nagyon szédültem. Egy csomó szekus rám szegezte a fegyverét, majd kisegített, mert én képtelen voltam megmozdulni. Mégis elég hamar helyreállt a vérkeringésem. Parancsnokuk a „szabadság nevében”, mint a nép ellenségét, megbilincsel. Kijelentette, hogy többé nem fogok ide visszatérni. Azt válaszoltam neki, hogy ha Isten akarja 14.000 év múlva is visszajövök. Leponyvázott terepjáró kocsin szállítottak a helyi Securitatéra. Ott egy ismerős tiszt figyelmeztetett, hogy ne álljak úgy ellen, mint eddig, mert az életemmel játszom. Mire én azt mondtam neki, hogy nem lehet tudni, melyikünk hal meg előbb. A tiszt kinevetett. Tizennégy év múltán szabadultam. Hazatértem után két hónapra a tiszt meghalt.

Régenből hamar elszállítottak Marosvásárhelyre (Tirgu Mures), a Securitatéra. Teljesen ki voltam merülve. Az ismeretlen kihallgató tisztnek állandóan szidalmaztak, a pápa banditájának, nép- és hazaárulónak neveztek. Nyilatkozatot akartak tőlem kikényszeríteni, miszerint én a 46-os választások alatt pártpolitikát folytattam volna. Azt feleltem, hogy levághatják az ujjaimat, mégsem írom alá. E sikertelen megfélemlítés után Bukarestbe szállítottak.

(Folytatás a következő számban)

Az ökumenikus Miatyánk

A Magyar Katolikus Püspöki Kar — mint ismeretes — elrendelte, hogy a Miatyánk ökumenikus szövegét október 1-től a nyilvános istentiszteleteken, advent első vasárnapjától (dec. 2) pedig mindig imádkozzuk. A szöveg:

—Mi Atyánk, aki a mennyekben vagy, szenteltesd meg a te neved, jöjjön el a te országod, legyen meg a te akaratod, amint a mennyben, úgy a földön is. Mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma, és bocsásd meg vétkeinket, miképpen mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek, és ne vigy minket a kísértésbe, de szabadíts meg a gonosztól, mert tied az ország, a hatalom, és a dicsőség mindörökké. Amen.“

Nyíri Tamás köszöntése

A filozófus és teológus Nyíri Tamás professzor 70. születésnapja alkalmából, egy több mint 500 oldalas, elegáns kiállítású és számozott példányszámú kötet jelent meg. Ez abba a kategóriába tartozik, amelyet a németek „Festschrift”-nek neveznek és amelyben csokorba foglalják egy-egy neves tudós barátainak, kollégáinak, és tanítványainak egy-egy tudományos értekezését, vagy személyes hangú megemlékezését a jubileum alkalmából.

A Nyíri professzor 70. születésnapjára megjelent köszöntő kötet 75 írást tartalmaz. A szerzők közt nemcsak a magyar keresztény bölcsélet és hittudomány legjobbjai szerepelnek, hanem világvilágviszonylatban is közismert nevek, mint König bíboros, Jean Yves Calvez, Hans Küng, Johann Baptist Metz, Wolfhart Pannenberg, sőt megtaláljuk századunk egyik legnagyobb teológusának, Karl Rahnernek kéziratban visszamaradt cikktörzsdékét is, amelyet Johann Baptist Metz bocsátott rendelkezésre, ezzel is utalva a Rahner és Nyíri Tamás közti baráti szálakra.

Érdeemes figyelni a közölt cikkek témáira is, amelyek a filozófia, a teológia és a többi tudományok közti határkérdéseket érintik, de kiterjednek a politika, az irodalom, a művészet területére is. Különlegessége ennek a kötetnek, hogy színnyomású rajzokat, festményeket is tartalmaz, jelölve annak az univerzális érdeklődésnek, amely Nyíri professzort mindig jellemezte, és amely ennek ellenére nem vezetett felszínességhez és munkássága feldarabolásához, hanem sokkal inkább a mai ember problémáinak szinoptikus látásához.

Nyíri Tamás életművének ez egyébként is fontos jellegzetessége: sose vonult vissza a tudomány elefántcsonttoronyába, hanem igyekezett az életből kiindulva keresni a problémák megoldását és fordítva: a tudományos felismeréseket alkalmazni a mai ember helyzetére. Nem volt szobatiszt és éppen ezért szembe kellett néznie azokkal a nehézségekkel is, amelyek az elmúlt 40 esztendő során az egyházra és benne a katolikus teológusra nehezedtek.

A konkrét politikai és társadalmi adottságok realizitikus tudomásulvétele nem téltelenség, hanem fokozott aktivitásra indította a jubilánst, aki nem szünt meg keresni a lehetőségeket az egyház jövőjének biztosítására a nehéz politikai körülmények közt. Ilyen megfontolások indították a Teológiai Levelező Tagozat megindítására a Pázmány Péter Hittudományi Akadémia keretein belül. Ez az 1978 óta működő tanfolyam lehetővé tette, hogy világialt ezerszámra szerezzenek olyan hittudományi végzettséget, amely képessé teszi őket, hogy most, amikor a hitoktatás elé nem gördülnek komolyabb nehézségek, segítségére legyenek a számban megfogyatkozott lelkészkező papságnak.

Nyíri Tamás azonban nemcsak az Egyház belső problémáinak megoldására keresett utat, hanem a nem-hívőkkel folytatott párbeszéd révén kaput nyitott a hit, a vallás, az Egyház elítéltektől mentes megértésére. Mindezt ékesen bizonyítják a kötetben megjelent cikkek éppúgy, mint az azt lezáró terjedelmes bibliográfia Nyíri munkáiról, mely a hat önálló tudományos könyvön kívül több mint 260 cikket és tanulmányt fog át.

Biztosak lehetünk benne, hogy az ereje teljében 70. életévét megért jubilánst, még számos további munkával fogja gazdagítani a magyar teológiai és filozófiai irodalmat, irányt mutatva a jövő generációknak.

— km —

VÖLKER JENŐNÉ, DR. ALMAY KATALIN (USA):

Családomban így őrizzük meg a hazát

1. Beszéljünk magyarul külföldön?

Nagy kérdés, nehéz kérdés, de nehéz a válasz is.

Én Ausztriában születtem a háború után. A sors úgy hozta, hogy soha Magyarországra vissza nem mehettem, Brazíliában nevelkedtem 14 éves koromig, majd az Egyesült Államokba vándoroltunk át szüleimmel. Amikor az első elemiben azt kérdeztem édesanyámtól: miért nem beszélhetünk otthon is portugálul, azt felelte, hogy akkor ő nem fog tudni nekem olyan dolgokat elmondani, amiről csak magyarul tud beszélni, amiről csak magyarul érez, amit a portugál nyelven nem tudna kifejezni.

A nyelv lélek. Reményik Sándor írta:

*Vigyázzatok ma jól mikor beszéltek,
És áhítattal ejtsétek a szót,
A nyelv ma néktek végső menedéktek...*

Szüleimnek a magyar nyelv használata mély kapcsolatot jelentett a hazával, az elhagyott otthonnal. Nekem a magyar beszéd otthonunkat, családi tűzhelyet, egy kis Magyarországot jelentett. Az élénk beszélgetések, viccelődés is magyar hangulatot keltett. Ebben nőtettem fel. Ezt a családi tűzhelyet kiegészítette a Sao Paulo-i magyar cserkészlet, a benecés atyák által vezetett kulturális magyar élet, amelyek nélkül talán nem lett volna mód arra, hogy magyarságom kifejlődjön.

De külföldön mindnyájan természetesen kétnyelvűekké válunk. Az új haza nyelve dominál, állandóan körbe vesz, ezt halljuk az utcán, rádió, tévén, iskolában. Édesapám egy igen kedves barátja Clevelandben, így jellemezte életünket: „Egész nap dolgozunk, benne vagyunk a nagy amerikai tengerben. Aztán jön az este, a hétvégek, és második életet kezdünk, saját otthonunkban, magyar baráti körünkben”. Bennem is világgossá vált életünk kettőssége, és komoly elhatározásra jutottam, hogy magamban magyarul fogok gongolkozni és nem portugálul. Amerikában az angol már második nyelvként, gondolkodásmódként szerepelt, s a magyar szükségletté, menedékké vált.

Mindnyájan el kell jussunk erre a pontra emigrációs életünk során: választanunk kell: eltemessük-e, vagy életben tartjuk-e magyar mivoltunkat?

Idegen országban anyanyelvünk áll a legközelebb hozzánk — egy más világ, régi megszokott hangneme, tradíció áll mögötte... végül is, a magyar haza levegője. Ezt valóban akkor éreztem a legjobban, amikor Ilona leányom megszületett, és szólni akartam hozzá — milyen furcsa, milyen idegen lett volna, ha angolul szóltam volna! Eltemettem volna egy egész világot magam mögött!

Sok emigráns magyar már csak egy-néhány szót tud magyarul, mégis ez a pár szó még bennük is mély érzést ébreszt, egy egész világot idéz elő. Ha megszólalunk magyarul, hirtelen kapcsolat létesül a magyar nemzet múlttal, hazánkkal, — lelki kapcsolat. Így sohasem szakadunk el tőle. Sohasem szakadunk el a magyar néptől, kultúrától, nemzetünkől, amelytől elszakított a sors.

Ez a legkomolyabb ok, amiért magyarul kell beszélnünk továbbra is. Ez az elhatározás sorsvállalás. De ugyanakkor létjogosultságot, önbiztonságot nyújt nekünk. Kétnyelvűségünk nagyobb kultúráltságot, szélesebb látókört biztosít, előnyös az iskolaévek alatt. Az amerikai iskolákban is megállapították már, hogy akik anyanyelvüket megtanulják

az angol mellett, fogékonyabbak, érdeklődőbbek, megértőbbek embertársaik iránt és jobb eredményt érnek el tanulmányaikban.

Magyar nyelvtudásunkkal hazánk javát is szolgálhatjuk. Mert, ha valóban jól beszélünk magyarul, az azt is feltételezi, hogy olvasmányainkon keresztül megismerjük hazánkat, s ezáltal helyesen tudjuk képviselni érdekeit külföldön. Ennek a ténynek ma talán nagyobb jelentősége van, mint valaha volt.

2. Hogyan tarthatjuk meg magyar nyelvi tudásunkat külföldön?

Környezet kell ahhoz, hogy magyarságunkat kifejleszthessük, kinyújtott kéz, hogy legyen akivel azt tovább élhessük messze a hazától.

Én iskolaéveimet az első elemitől az egyetem befejezéséig külföldön végeztem. Tudom, hogy készségem az írásra és a beszédre nem olyan, mint egy Magyarországon nevelkedett magyará, mégis, ahogy írok, folyik belőlem a szó, nem kell keresnem a kifejezéseket és nem használok szótárt. Minek köszönhetem ezt a készséget? *Otthon mindig csak magyarul beszélünk.* Ez biztosította, hogy állandóan alkalmunk legyen arra, hogy mindent, ami történt velünk, magyarul is elmondhassuk s így állandóan gyakorolhassuk a nyelvet. Nagyon megszerettem a magyar szépirodalmat, sokat olvastam, naplót írtam, szüleim leveleket írtak velem unokatestvéreimnek. *Magyar cserkész táborokba* jártam hosszú éveken keresztül, ahol kizárólagosan magyar környezetben voltunk legalább két hétig. (Ezt össze lehet hasonlítani egy „total immersion” nyelvkursszal). *Gyűjteményt* készítettem kedvenc magyar verseimből, vastag füzetet magyar kézimunkáimról, énekfüzetet népdalszöveggel. Felkutattam a magyar zenét, megismerkedtem a magyar zeneszerzőkkel. *Albumot* készítettem Magyarországról kis levelezőlapokból. Amikor és ahol lehetőség nyílt rá, magyar előadásokra jártam, színdarabot, régi háborúelőtti magyar filmeket néztem meg. Azt is hozzáteszem, hogy őszintén érdekelt az idősebb generáció beszélgetése, a háborús évek, szenvedéseik, a menekülés leírása, és sajnálom, hogy nem kaptam észhez akkor, és nem írtam le a hallottakat frissiben. Most felnőtt korban a gyermekek nevelése, egy-egy regény egymásnak való felolvasása férjemmel, életünk megtárgyalása otthon, magyar összejövetelek, vacsorák, előadások, s a magyarországi hírek olvasása magyar hírlapokból maradt meg, mint a magyar nyelv alaphasználata. Ez az utóbbi stádium nyelvfelvezetésre is ad alkalmat, ha nem is elégségest.

3. Hogyan adjuk át a magyar nyelvet gyermekeinknek?

Ahhoz, hogy átadhassuk magyarságunkat, magunk is magyar életet kell éljünk. Szívünkben szerelmesei kell legyünk a magyar nyelvnek, népünknek, szítanunk kell azt a lángot, amelyet tovább adunk.

El szeretném mondani, hogy nekünk ez hogyan sikerült. Magyar férjem mellett ez a magyar élet nekem lehetségesé vált. Mi házasságunk elejétől kezdve elhatároztuk, hogy itthon magyarul beszélünk. Gyermekeink, mint kicsiny babák, csak magyar szót hallottak: sok képeskönyvet, versikét, magyar népmesét mesélünk nekik, az angolokat lefordítottuk és sokszor megmagyarosítottuk, régi dalokat és népdalokat énekel-

tünk. A három nagyszülő a közvetlen közelben lakott, s ők alkották a keretet ehhez a kis magyar végvárhoz a nagy amerikai tenger közepén, West Virginiában. Ez volt az első stádium, gyermekeink első éveiben az alap. Nem akartunk elzárkózni a világtól, hanem egyszerűen létesült egy állandó magyar világ, amely igen erős alapot nyújtott a magyar nyelv elsajátításában.

Mire óvodába mentek, már szépen beszéltek magyarul. De a kétnyelvűség igen korán kezdődik. Nyelvpedagógiai szempontból úgy éreztem, hogy erősítenem kell a magyart, mert a második nyelv hamarosan nagyobb befolyással lesz a gyermekekre. Tudtuk előre, hogy az iskolában töltött órák majdnem a nap háromnegyedét teszik ki itt az USA-ban. Ezért elhatároztam, hogy rajzolok egy albumot, hogy megtanítsam magyarul olvasni a 4 éves Ilonát. Mire hazajött az óvodából, mindig egy új kép várta: a magyar ABC betűit illusztráltam, egy-két szótagolva írt szóval, majd a későbbi két füzetben egy-egy versszakkal egy dalból, versből. Ilona szerette nézegetni a képeket, felismerni rajta apukát, anyukát, nagyapót... érdekes volt kimondani a szavakat. Az élvezet, a játék, az érdeklődés felkeltése megtanította Ilonát olvasni. Szüleink odaad-

szeregete, jelenléte nyújtotta a további gyakorlatot. Mire Ilona az óvodába került, ismerte az összes betűt, le is tudta írni őket. Később az elemiben pedig, a legnehezebb tantárgyban, az angol tollbamondásban, ill. a „Spelling”-ben lett a legjobb. Gábornak az olvasás még könnyebben ment, mert meg volt előtte a példa, s bár két évvel fiatalabb, jóformán önszántából fogott hozzá már két és fél éves korában a magyar olvasásnak az albumok segítségével, nehogy elmaradjon nővérétől.

Az első stádium a hangos beszéd, mesemondás, olvasás, beszélgetés, nagyon fontos. A nyelvet hallani kell, különben nem élmény és nem válik tudatossá. Mi hisszük, hogy a gyermekek azért is tudnak jól magyarul, mert sokat hallják a nyelvet.

Az írás a második stádium, és tulajdonképpen igen hamar következik be az olvasás után, de egyidejűleg az angollal. Mi ezt is játékosan, vetélkedőnek szánva csináltuk. A tollbamondás jó gyakorlat, de unalmassá válhat. Olyan gyakorlatokat kerestünk, ahol ki lehetett tölteni a válaszokat, és amelyek az olvasással voltak egybekapcsolva, ill. attól függték, tehát próbára tették a gyerekek értelmező készségét. Rövid levélkéket is írtak az Angyalnak, Nagymamának, Keresztmamának, kis barátoknak.

A fogalmazás már alkotó munka, ez (Folytatás az 5. oldalon)

GYERMEKEKNEK

Testvérkéim, figyeljétek csak meg 18-án az évközi 33. vasárnapra szóló evangéliumot!

Hogy jobban megértsétek, gyorsan megmondom, hogy egy talentum igen nagy pénz volt, kb. 41 kg aranyat lehetett rajta abban az időben venni!

Mit akar a jó Jézus nekünk ezzel a példabeszéddel mondani? Arra biztosan rájöttetek, hogy a gazdag ember a mi Urunk Jézus, aki elutazott messze, elu-

meg, mit tettünk jól és mit tettünk rosszul, hogyan gazdálkodtunk a ránbízott talentumokkal. Ha gyarapítottuk, felhasználtuk azokat Isten dicsőségére, vagy szétszórtuk az emberek javára (ez is jó gazdálkodás Isten dicsőségére!), akkor mi is hallani fogjuk a dicséret szót: Jól van, te hűséges, derék szolgám! Menj be a te Urad örömébe!”, ahol együtt leszünk örök szeretetben a mi Urunkkal.

tazott a földről a mennyországba. De egyszer találkozni fogunk vele mindannyian, halálunk után, ahol számot kell majd adnunk életünkről, cselekedeteinkről.

Biztosan hallottátok már mondani valakiről, hogy nagyon sok talentuma van. Nos, ez a mondás ide, erre az evangéliumi részre megy vissza. Mi vagyunk azok a szolgák, mi emberek, akiknek a Gazda sok lelki és szellemi képességet: talentumot adott. De ezeket a talentumokat mindenkinek magának kell kifejlesztenie, „kamatoztatnia”. Mert ahogy a példabeszéd elmondja, a szolgák nem maguknak gazdálkodtak a rájuk bízott talentumokkal, hanem megsokszorozva kellett Uruknek visszaadniuk. Ez a „visszaadás”, a számotadás az ítéletet jelenti halálunk után. Megjelenünk Urunk színe előtt és egy szempillantás alatt Jézus megmutatja nekünk az egész életünket. Az Ő szemével nézzük és az Ő szemével látjuk

De ha nem törődünk a „talentumokkal”, hanem „elástuk” őket, nem használtuk sem az Isten dicsőségére, sem az emberek javára, akkor „nem lesz részünk mi Urunk örömében!”

Azt ne mondja senki, hogy neki nincs talentuma! Isten igenis mindenkinek adott valami szellemi képességet, lelki jótulajdonságot, csak ki kell ásni magatokban!

Erről jut eszembe, ami a fenti mondatból még következik: Ha mindenkiben valami jó, akkor senkit sem szabad lebecsülni, hanem segíteni kell neki, hogy kibányássa a talentumát és segíteni kell neki, azt felhasználni. Nem csak magunkért — embertársainkért is felelősek vagyunk!

Jól gondoljátok hát meg, Testvérkéim! Ti határozzátok meg, milyen lesz örök életetek, azzal, hogy hogyan gazdálkodtok a Rátok bízott „talentumokkal”: képességeitekkel, jótulajdonságotokkal!

Julika néni (Bécsből)

SZAMOSI JÓZSEF:

Az egregyi temetőben

Ha valaki Hévízen jár, el ne felejtse fölkeresni a híres gyógyfürdőtől alig egy-másfél km-re fekvő, közigazgatásilag is Hévízhez csatolt Egregy községet. A magyarországi román építészeti egyik bájos emlékét, annyi vést, pusztulást, történelmi vihart túlélte Árpád-kori kis templomot fog találni.

Két éve jártam már erre, akkor határoztam el, hogy újra eljövök ide. Kocsimat leparkolom egy hatalmas fűzfa ingyen árnyékában, s feleségemmel gyalog indulunk fölfelé a dombnak. Elhagyva az utolsó házat, szőlők közé fordul a poros dűlőút. Aztán kitárul elének a zalai dombvidék panorámája. Nyurga ciprosok nélkül is délies a táj arculata. A júliusi koradélutánon a napfény szikrázva reszket a légben s csak sejteni lehet, hogy az opálos fényfüggöny mögött hol csillog a Balaton tükre. Minden szőlő végén kis présház áll, mellette árnyékban egy-két asztal meg lóca, hogy a vendég — ha kedve támad hozzá — megköstölhassa a hegy levét.

Jó negyedóra multán előtűnt a temetővel körülvett Árpád-kori templomocskája, amely egyszerű formáival és díszes tornyával hamar elragadja a szemlélt. A templomhajóhoz képest szokatlanul magas torony hasábját félköríves ikerablakok és hármastablaknyílások törlik át s az egészet nyolcszögű gúlából álló kősisak koronázza.

(Szamosi József helyszíni rajza)

De lépünk be a temetőbe. Se kapuja, se kerítése. A „bejáratot” egy derékbatört akáca megmaradt törzse jelzi s a rászögelt festetlen deszkatablán ez a szöveg olvasható:

FÖLTÁMADUNK,
MERT KRISZTUS CSALHATATLAN
Nem a szokott „Föltámadunk!”, amelyet — úgy látszik — kevésnek talált az együgyű áhitat, hát ilyenképpen toldotta meg. Szokatlan így, de minket meghatott...

Bár most inkább temetőlátogatásra jöttünk, először bemegyünk a templomba. Az egész templomhajó mindössze négy és fél méter hosszú, a szentélylyel együtt sem több hét méternél. Deszkás mennyezete van, különben teljesen üres, dísztelen, csak a félkörí-

ves, egy lépcsőnyit megemelt szentélyben maradt meg a valamikor nyilván oltárnak szolgáló, faragatlan kőhasáb tömb, rajta — majdnem feleslegesen — látogatókönyv. Beírom én is megilletődöttségemet, hozzátéve még, hogy tegyenek ki legalább egy perselyt az adakozó szíveknek.

Járjuk a sírokat, betűzgetjük a feliratokat, évszámokat. Némi csalódással állapíthatjuk meg: régi köveket hiába keresünk. Ha voltak, mert bizonyára voltak, talán múzeumba kerültek, vagy a könyörtelen idő pusztította el őket. A legrégebb sírok a század első éveiből valók, azóta folyamatosan temetkeznek ide a kis falu. Élő temető, élte az emberiségnek egyik mélyen gyökerező ősi hite, hogy az élet nem szűnik meg a halál után s a halállal új élet kezdődik. Ez a vigaszunk, nehogy a fájdalomtól összeroskadjunk.

Ebben a kis temetőben éppen az a megható, hogy a sírfeliratok nem az ismert sablonokat ismétlik, hanem egyéni, őszinte érzéseket fejeznek ki. Például az alábbi tényszerűséget közlő prózai szövegből is kiérződik a személyes hang: „Nagy fájdalmak közt elhunyt édesanyánknak — Allították szülőszereit gyermekeik”. Vagy ebben: „Feledni mindent lehet, de a jó szülőket soha” (Sokféle változatban!)

Természetesen az édesanyák és szülők elvesztése fölötti fájdalom szól a legtöbb sírfeliratról. Íme néhány azokból, amelyeket ott lejegyeztem.

Szülők sírjáról:

Míg éltetek, szerettünk,
Míg élünk, soha nem feledünk.

+

Szorgalmas volt életük
Csendes legyen pihenésük.

Édesanyák sírjáról:

Bánatot nekünk nagyot okoztál,
Mikor minket örökre itthagytál.

+

Tiéd a csendes nyugalom,
Miénk a könnyes fájdalom
(Több változatban is)

+

Egy szörnyű perc megölte szívedet,
Bennünk örökké él a szeretet.

+

Keserű szívünk nem talál vigaszt
Sírod felett szeretetünk virraszt.
Bolla József és Lombi Ilona

Nincs kizárva, hogy ezek a versikék kántori csinálmányok, esetleg fizetett falusi rímfaragóké. A primitív verselési készség azonban inkább azt valószínűsíti, hogy a családban, a halott hozzátartozói próbálták versbe foglalni spontán fájdalmukat. A 10 évesen meghalt Gaál Gyuszika kövéről jegyeztem le:

Nehéz a kő, nehéz a bánat,
Mely megtörte szívét az egész családnak.

Az alábbi versben a három cselekvő ige egymásután szinte drámai erővel hat, — mintha három nehéz göröngy hullana a nyitott sírgödörbe:

Oh, szívettépő volt idehozni,
Elhantolni s itten hagyni.

Az alábbi sírfelirat az eddigiektől különbözően „irodalmi beütésről” árulkodik:

Az élet hajnalán rabolt el
Bennünket töletek a halál —
Ki sírunknál megáll
Mondjon el értünk egy imát.

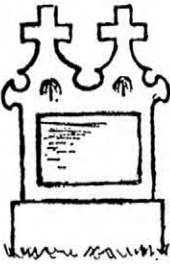
A költői metaforával kezdődő vers utolsó két sora régóta, külszágokban is ismert formula, afféle nemzetközi „szálmány”. Máriacellben a templomudvar kőfalának egyik sírkövén (anno 1730) találtam ezt a régi németességgel írt epitáfiumot:

*Ich lig alhier und warth auf dich
Gehst du vorbey, so beth vor mich.*

Magyarra téve:

*Itt fekszem én és várok rád,
Ki itt jársz, mondj értem egy imát*

Az egregyi temetőben kevés az egyszerű fakereszt, jóval több a hagyományos alakú márvány- vagy kőkereszt s ezek láthatólag falusi kőfaragók munkái. Néhány, házaspároknak állított iker-kereszt sírkövet jellegzetesnek találtam.

Egyet közülük, egy barokkos körvonalú, de nemesen egyszerű sírkövet lerajzoltam; minden dísz csupán két stilizált szomorúfüz. Másik, hasonló kövön egymásbafont kezek szimbolizálják,

hogy a szeretet a síron túl is összekapcsolja azokat, akik az életben is szerették egymást. Izléstelen sírkövet — ezt jól-éssően írhatom — egyet sem találtunk. Ide még nem rontott be a gépesített sírkőipar, amely tömegigényt szolgálva, sokszor üresen hivalkodó, meg giccses megoldásokkal árasztja el a temetőket. Sajnos eltűnőben vannak a kedves falusi temető-keretek is, mindinkább a kő uralkodik s hozzá az élő virágokat plasztik-csokrok pótolják. De elhessegetem magamtól a lehangoló gondolatokat. Nem valók ide...

Végigjárva a sírokat, leülünk egy padra. Kicsit pihenni és átadjuk magunkat a csendes eszmélkedésnek. Mindegyre Madách jut eszembe: „A korlátos élet a végtelennel fog kezert”.

Lélek sincs a közelben, csak mi vagyunk itt ketten. No meg a fecskék. Villámként cikáznak ki-be a templomajtón, az üres falak visszhangosan verik hozzánk boldog csirregésüket. ■

Családomban így őrizük meg a hazát

(Folytatás a 4. oldalról)

a harmadik stádium, ez teszi próbára nyelvtudásukat. Mi a hangos fogalmazást tanítottuk meg először. Ezt elősegítendő, az asztalnál meséket mondtunk. De nem olvastuk fel őket, hanem mi magunk találtuk ki őket. Az ő kis világukból vettük a szereplőket megint, szüleink, Góbé kutyánk, vagy egy kis pajtás. A következő természetes lépés az volt, hogy a gyermekek leutánozták, szívesen mesélték az asztalnál a saját maguk által gyártott meséket. Bár hosszúakká váltak, türelmünket próbára téve, célhoz értünk: a gyermekek magyarul beszéltek! Most már a 2. és 4. elemi után elmesélik azt is, hogy mi történt velük aznap az iskolában, egy kiránduláson, a cserkészösszejövetelen, és képesek elmondani egy nemrég hallott népmesét is önálló fogalmazványban.

Ügyelnünk kell arra, hogy miután az angolban állandóan haladnak, szókincsük nehogy gyermekes nívón maradjon a magyarban. Vezessük be őket a magyar irodalomba. Mi már 4—5 éves koruktól kezdve olvastunk fel regényeket nekik, majd tőlük kívántuk meg, hogy ugyanazt vagy hasonló nívójut olvassanak fel nekünk.

Igen fontos, hogy a fogalmazványokat hangosan javítsuk ki. Rögtön humorosan hangzik az elrontott szó, de ugyanakkor módot ad arra, hogy a gyerekek maguktól is rájójjenek hibáikra, és utólag jobban emlékezzenek rájuk. Így kiviláglik, hogy a szótagvégi ragozat például, és a mássalhangzók duplázását jól vagy rosszul használták-e?

A nyelvszabályokat különben majdnem újra meg újra tanítjuk, addig amíg önmaguktól meg tudják különböztetni a magyar és a második nyelv szabályait.

Ahogy a gyerekek növekednek, a hangsúly mind nagyobb kell legyen a szókincs fejlesztésén. Ma már léteznek hangszalagok, videokazettákra felvett filmek. Játsszunk szójátékokat utazás közben. Amikor a gyerekek elmondják, hogy mit láttak egy rajzfilmben, vagy mit tanultak az iskolában, figyeljünk „angolosításaira” és figyelmeztessük őket, hogy ezt magyarul másképpen mondjuk. Például, ha azt használják, hogy „like”: „They oudht fruit, like bananas and oranges”. Ezt így fordítják helytelenül: „Vettek gyümölcsöt, mint banán és narancs”. Még nem érzik, hogy magyarul egyszerűbben beszélünk: „Gyümölcsöt vettek, banánt és narancsot”.

Gyermekeinknek azt is érezniük kell,

hogy nemcsak családjuk magyar, hanem nagyobb magyar közösségbe is tartoznak. Szerencsésebbek azok, akik nagyobb városban élnek, ahol van magyar élet. Ha elérhető, járjunk a magyar cserkészetre, és a táborokba, ez van a gyermekekre a legjobb hatással, mert több magyar gyerekkel, fiatallal találkoznak és láthatják, hogy magyarságuk szélesebb körben is létezik. Ha Isten segít, most már hazlátogathatnak Magyarországra is, a H a z a nem csak álom, hanem valóság lesz!

Hogy mindezt elérjük, csak nagy szeretettel, sok áldozattal, türelemmel és meggyőződéssel tudunk célhoz érni. A mai napig is, sokszor lemondva egyetemi előadásom sikeréről, folytatom a foglalkozást a gyerekekkel ameddig szükséges. Minden alkalmat meg kell ragadnunk, hogy magyarul szóljunk hozzájuk. Lemondva szórakozásainkról, sportról, nekik kell teret adjunk. Együtt kell éljünk gyermekeinkkel — játsszunk, daloljunk, dolgozzunk, imádkozzunk. Érdeklődjünk az ő kis világuk iránt. Vonjuk be őket a mi világunkba. Beszéljünk velük. Ihlessük meg őket, adjunk példát, ötletet a magyar történelemből, magyar szentjeink életéből. Mi legyünk az útmutatók, a cserkészek! S a nehéz, válságos pillanatokban forduljunk az Úr Jézushoz. Kérjük, hogy árásson el kegyelmével, hogy olyan magyarázó embereket nevelhessünk, akik majd ha felnőnek, hozzájárulhassanak Hazánk újjáépítéshez.

EGY MONDATBAN

● Clairvauxi Szent Bernát születésének 900. évfordulója alkalmából a zirci apátság templomban tartott szentmisével nyitották meg a jubileumi ünnepségek sorát.

● Budapesten a vidéki katolikus egyetemi és főiskolai hallgatók számára jézusita atyák lelki vezetésével „Szent Ignác Kollégium” létesül.

● A Magyar Nemzeti Bank a jövőévi pápalátogatás emlékére 5000 Ft névértékű arany és 500 Ft névértékű ezüstpénzt bocsájt ki.

● Hajdudorogon 620 kisdíák kezdte meg a tanulást egyházi iskolában, miután a helyi tanács a Petőfi-téri általános iskolát visszaadta a görög katolikus egyháznak.

● A szekszárdi városi bíróság elítélte a 11 templomfosztogatót, akik Bács-Kiskun, Baranya és Tolna megyében 12 templomból szobrokat, kelyheket, gyertyatartókat és más nagyértékű kegytárgyakat loptak el.

S Í R V E R S

A szabad ég alatt tanyáztam.
Gyermek voltam és karikáztam.
Míg karikám gurult előre,
ránéztem fűre, fára, kőre,
holdfényre, napra, csillagokra,
férfiakra és asszonyokra
s mindenben — legyen új vagy ódon —
elcsodálkoztam szörnyűmódon.
Nem nézve így lábam elébe,
e roppant gödör éjjelére
zuhantam. — Istenem, ha árva
útfélen fekvő karikára
találsz, kérlek, keress meg engem:
E rüt veremből végy ki engem!

Dsida Jenő (1907–1938)

KÖNYVESPOLC

KÉT KIADVÁNY
MAGYAR JEZSUITÁKRÓL

A jezsuita rend a most folyó és 1991. július 31-ig tartó „Szent Ignác évben” kettős jubileumot ünnepel: a rendalapító Loyolai Szent Ignác születésének 500. és Jézus Társasága jóváhagyásának 450. évfordulóját. Szent Ignác 1491-ben született, az általa alapított Társaságot III. Pál pápa hagyta jóvá 1540-ben.

Magyar részről a jubileumi évre két fontos tudományos értekezés jelent meg. Az első Lukács Lászlótól „A független magyar jezsuita rendtartomány kérdése és az osztrák abszolútizmus (1649—1773)” címmel még az elmúlt évben látott napvilágot (140 oldal); a második nemrégiben jelent meg és az 1609 és 1616 közötti „Erdélyi és hódoltsági jezsuita missziók” működését tárgyalja. Ez utóbbi 256 oldalas művet Balázs Mihály, Fricsy Ádám, Lukács László és Monok István rendezte sajtó alá. Mindkét mű hatalmas, jobbra latin nyelvű dokumentum-anyagot dolgoz fel, ellátva magyarázó kommentárokkal és bő jegyzetekkel. Így nemcsak a magyar jezsuita rend története, hanem az egész magyar művelődéstörténet szempontjából jelentős, a 16—17. századi szellemi mozgalmakat illetően pedig kibővíti és alapvetően új, tisztább perspektívába helyezi eddigi ismereteinket.

Említésre méltó, hogy a nagyértékű két kiadvány a római Jézus Társasága Történeti Intézete (Istituto Storico della Compagnia de Gesu) és a szegedi Tudományegyetem Magyar Irodalomtörténeti Tanszéke együttműködésének keretében készült.

— s j ó —

V E R S

Sár és virág, kavargó semmisség,
de hirtelen, mint villám hogyha lobban —
két sor között — kinyíl nekünk az Ég.

Kosztolányi Dezső (1885—1936)

ISMÉT A „TURINI LEPEL”

Abból az alkalomból, hogy II. János Pál pápa a jelenlegi torinói érseket, Giovanni Saldarinit nevezte ki a „Turini lepel pápai őrzőjévé”, a lepel ismét az érdeklődés középpontjába került. Nemrégiben a Szent-szék sajtótájékoztatóján ismertette a legújabb kutatások eredményeit.

Mint ismeretes, 1978-ban volt a lepel kiállítás, amikor a hívek milliói lerohanták tiszteletüket és ugyanabban az évben megadták a szabad vizsgálatok lehetőségét. Különböző tudományágak szakemberei tanulmányozták a leplet, majd kutatásaik eredményét szakfolyóiratokban közzétették. 1988-ban folytatódott a vizsgálatok: a leplet rádiokarbonnal datálták s annak szövetét a középkorra helyezték. Ez a datálás azonban ellentmondott a korábbi vizsgálatok eredményeinek, amelyek kb. 2000 évvel ezelőtre, tehát Krisztus korába helyezték a lepel eredetét. A rádiokarbon vizsgálat egyébként csak egy volt a többi, más tudományághoz tartozó vizsgálatok között. Továbbra is rejtély maradt az a tény: hogyan alakult ki a lepel szövetén a titokzatos arc és alak. Giovanni Saldarini torinói érsek, illetve a Szent-szék, a további vizsgálatoknak is terep adott.

Pár hónappal ezelőtt a Calgariban megtartott szindonológiai kongresszuson, illetve egy nemrég megjelent gyűjtőkötet szerzői megkérdőjelezték a rádiokarbon-vizsgálat megbízhatóságát. Hivatkoztak arra is, hogy nincs jegyzőkönyv a lepelmintavételéről, azután: a kérdéses laboratóriumok számára egyetlen pontról, éspedig a lepel szegélyéről vették a mintát, márpedig ez a rész volt leginkább kitéve szennyezésnek, tűzvész, füst, nedvesség ártalmának. Az is lehetséges, hogy a szegélyrészét a középkorban kicserélték. (M. K.)

Hírek - események

A Magyar Katolikus Püspöki Kar őszi rendes ülésén megjelent Angelo Acerbi érsek, apostoli nuncius. A magyar püspökök dr. Seregély István egri érsek, a konferencia új elnöke vezetésével 25 napirendi pontot tárgyaltak meg. Ezek közt szerepelt a többi között a pápalátogatás előkészítése és a magyar egyház anyagi ügyeinek megbeszélése is. Elhatározták, hogy két évente püspöki lelkigyakorlatot rendeznek, amelyre a szomszédos országok magyar püspökeit is meghívják. A további pontok Nagybaldogasszony ünnepének munkaszüneti nappá való nyilvánítására, a Magyar Karitás újjászervezésére, a Miatyánk ökumenikus szövegére, a Szent István Társulattal kapcsolatos ügyekre vonatkoztak. Tárgyaltak a Pápai Magyar Intézet, az ifjúsági lelkipásztorkodás, a tömegkommunikáció, az új műskönyv és a papi zsolozsma kérdéseiről is.

*

A fennállásának 600. évfordulóját ünneplő ferrarai egyetemen II. János Pál pápa a kultúra evangelizációjának szükségességéről beszélt. A város polgáraitól való találkozásán pedig a születések számának rohamos csökkenésére utalva, rámutatott, hogy nem lehet jobb jövőről álmodni, ha a társadalom csak öregekből áll és egyre kevesebb a gyermek. — Megjegyzendő: Olaszország ma, a növekvő életszínvonal ellenére — a legalacsonyabb születési arányszámot felmutató országok közé tartozik.

*

A budapesti Központi Szeminárium 55 növendékét a Zrínyi Miklós Katonai Főiskola kollégiumi épületében helyezték el. Erre az intézkedésre azért volt szükség, mert a szeminárium épületének földeme tönkre ment s így a ház lakhatatlanná vált. Várszegi Asztrik püspök, a Szeminárium rektora szerint az épület renoválási költségeit 500 millió forintra becsülik, amelynek csak csekély hányada áll rendelkezésre. A katolikus egyháznak jelenleg nincs saját épülete a kispapok elhelyezésére, miután az 1950-ben elkobzott egyházi ingatlanok még nem kerültek vissza egyházi tulajdonba.

*

Teréz anyát, az általa alapított „Szereget Misszionáriusai” általános káptalanja, Kalkuttában megerősítette főnöknői hivatalában. A káptalanon 3500 nővér képviselőjében 103 küldött vett részt és egyhangúlag választották meg a 80. életévét elért Teréz anyát, aki nemrégiben, megromlott egészségi állapotára való hivatkozással, benyújtotta lemondását. Amikor megtudta, hogy a káptalan újválasztotta, szerényen annyit mondott: „Ha ez az Úr akarata, továbbra is szolgálni fogok”.

*

Háromnapos tanácskozást tartottak Leányfalun, a Szent Gellért lelkigyakorlatos házban az európai püspökkari konferenciák megbízottai Martini milánói bíboros-érsek elnökletével. Foglalkoztak a Kelet- és Közép-Európa egyházainak megváltozott helyzetével, szó esett a lelkipásztori problémákról, a karitatív intézmények kiépítéséről, valamint az erősödő nacionalista áramlatokról. A résztvevők közt dr. Várszegi Asztrik, a püspöki konferencia titkára képviselte a Magyar Püspöki Kart, de a jelenlévők találkoztak Seregély István érsekkel, a Magyar Püspöki Kar nemrégiben megválasztott elnökével és más magyar püspökökkel.

*

Az ukrainai katolikus ifjúság találkozója szeptember 6 és 12 között rendezték meg Lvov-ban (Lemberg) a következő

mottóval: „Tárjátok ki a kapukat Krisztus előtt, nyissátok ki szívetek kapuját, az egész keresztény közösség, elsősorban a fiatal lányok és fiúk szívének kapuját!” A találkozón megemlékeztek Slipyj bíboros halálának hatodik évfordulójáról, a munkacsoportok pedig a házasság, papi hivatás, evangelizálás, keresztény diák- és munkásmozgalmak problémáiról tanácskoztak. Szeptember 8-án a város három templomából körmenet indult a Stadionhoz, ahol a zuhogo eső ellenére mintegy 40 ezer fiatal gyűlt össze. A Szentatya üzenetében mindeközül előtt imádságra buzdította az ukrán fiatalságot, hogy a jövő nemzedékek is részesüljenek a hit ajándékában. Nincs más feladat: meg kell újulni Krisztusban! (M. K.)

*

Rómában, a Santa Maria sopra Minerva-templomban — egy modern egyházi zenének szentelt hangversenysorozat keretében nagy sikerrel mutatták be Vukán György „Missa brevis”-ét. A nagyzenekarra, szólóhangszerekre, kórusra és orgonára írt monumentális művet a budapesti MÁV Szimfonikus Zenekar és a Kodály-kórus adta elő Vittorio Bonolis és Paolo Lepore vezényletével. Vukán György II. János Pál pápának ajánlotta művét abban a reményben, hogy előadják majd a Szentatya magyarországi látogatásakor.

*

A lengyel szenátus által elfogadott törvényjavaslat — néhány kivételtől eltekintve — megtiltja a magzatelhajtást, mint az emberi élet elleni merényletet. Az előirányzott büntetés csak az abortuszt végrehajtókat sújtja, nem az anyákat, akiket az elvégrehajtották.

*

A „Vatra Romaneasca”, azaz Román Bölcső elnevezésű nacionalista mozgalom elnöke, Silviu-Petru Olariu bécsi sajtókonferenciáján elismerte a román görög katolikus egyház követeléseinek jogosultságát az 1948-ban erőszakkal eltulajdonított egyházi vagyont illetően. A román ortodox egyházzal való tárgyalások elhúzódását szerinte nem vallási, hanem emberi és politikai problémák okozzák. A Román Bölcső elnöke egyébként több nyugati országot látogatott meg azzal a céllal, hogy helyreállítsa a marosvásárhelyi véres események nyomán róluk kialakult negatív képet. Újságírók előtt kijelentette: tudatában vannak annak, hogy Románia visszatérése a nagy Európai Házba Budapesten és a magyarokkal kialakított kapcsolatokon keresztül vezet. Nyilatkozatában elhatárolta magát a túlzó nacionalista nézetektől, mondván, hogy a szélsőséges elemek a Mozgalom csekély hányadát teszik ki.

*

P. Ladányi László jezsuita atya, a nemzetközileg elismert Kína-szakértő, szeptember 23-án Hongkongban elhunyt. Ladányi atya 1914-ben született, a budapesti Zeneakadémián hegedűszakot végzett, majd az egyetemen polgári és egyházi jogból doktorált. 1936-ban lépett a jezsuita rendbe. Előljárói 1940-ben küldték Kínába, ott szentelik pappá 1946-ban. Három év múlva Kínából kiutasítják a kommunisták. Ekkor Hongkongban települ meg, ahol 1953 és 1982 között szerkeszti és kiadja a „China News Analysis” című, a Kínából érkező hírek értékelésével foglalkozó folyóiratot. 1988-ban jelent meg négy évtizedes munkájának összefoglalása, a 600 oldalas „A kínai kommunista párt és a marxizmus” című kötet.

(Igazán) Öregcserkész imája?

Ha az elmúlt év(tized)ekre gondolok, Uram, látom, milyen igazi cserkész vagy. Akármerre bolyongtam az élet rengetegében, Te mindig rátaláltál nyomaimra, és a legmeglepőbb pillantokban egyszer csak ott álltam előtted.

Nem mondom, hogy kellemes volt mindegyik találkozásunk. Ha görbe utakon botladoztam, szégyen borította arcomat, amikor egy kanyarban szembe találtam magam Veled. Te tudod, mennyire bántott, hogy lemaradtam attól a nagyszerű elképzeléstől, amit Te álmodtál meg rólam. Ne haragudj! Máskor meg elviselhetetlenül keménynek tetszett, amikor beleitköztem figyelmeztető üzenetedbe. Néha azt hittem, túlzol...

De azért én is elmondhatom a költővel: sokszor „csendesesen és váratlanul átölelt az Isten”. Erre is emlékszem, nem akarok hálátlan lenni. Csak azokat a pillanatokat sajnálom, amelyekben egyedül találtál. Amikor nyomaim nem vezettek senkihez, csak önmagamhoz. Kérlek, tedd rá ezeket az útjelmeire a „rossz út” jelzést. Kíméljünk meg másokat a zsákutcától.

Segíts, hogy mindazok, akik arcom barázdáira vésett rovásírásodat megfejtik, mosolygó üzenetedet olvassák: „Van értelme a munkának, küzdelemnek, mert van, aki számotartja minden hajunk szálát. Jó kezekben vagyunk!”

Alapítónk, Bi-Pi azt mondta: szebb világot hagyjunk magunk után, mint amelyet örököltünk. Köszönöm, hogy félbehagytad ezt a világot, így valahányszor hiányosságai baltunk, meghívót kapunk tőled: partnereid lehetünk!

Uram, ha vég nélküli jövőmre gondolok, amelyre a meghívót már bölcsőmben letted, bízom abban, hogy nemcsak Te találsz rám a szeretet botladozó nyomain, amelyeket hátrahagyok, hanem hogy én sem tévedek el ezen a zavaros akadályversenyen, amelyben élünk. Addig is, kérlek, „légy részen” és felelj morze-jelmeire, amelyeket szaggatott imám, alkalmi jótetteim Feléd röptenek. P. Kozma György SJ

ŐSZI VÁZLAT

A hallgatkozó kert alól
a fa az ürbe szimatol,
a csend törékeny és üres,
a rét határokat keres.

Riadtan elszorol szíved,
az út lapulva elsiet,
a rózsát is ideges
mosollyal önmagába les:

távoli, kétes tájakon
késülődik a fájdalom.

Pilinszky János (1921—1981)

HITTANTANÍTÁS LENGYELORSZÁGBAN

A lengyel oktatásügyi minisztérium legújabb utasításában, amelyet szétküldött az ország összes iskoláinak, hivatalosan kiterjesztette a korábban a katolikus hittantanításra vonatkozó irányelveket a többi egyházra is. Hangsúlyozza a körlevél, hogy a hittantanításnak az ökumenizmus szellemében kell folynia, tiszteletben tartva a lelkiismeret- és vallásszabadságot, mentesen minden türelmetlenségtől és megkülönböztetéstől. Az állami iskolákban senki sem kötelezhető hittanulásra.

Azokban az osztályokban, ahol az iskolai foglalkozás kezdetén és végén közös imát tartanak, a más meggyőződésük miatt ebben részt nem vevő tanulók kötelesek a mások iránti tisztelet csendjével adózni.

Az utasítás szerint a hittanárok ugyanolyan javadalmazásban fognak részesülni, mint a többi tanár, de ennek végrehajtása csak a jövő év január elsejétől esedékes. (M. K.)

Az élet könyvéből

NÉMETORSZÁG

Essen: Glagovsek Stephan és Adám Szerénke szentiségi házasságot kötöttek szept. 29-én az Essen-i Székesegyházban. Az esküvői szertartást és szentmisét Norbert Humberg Domvikar és dr. Major Márk esseni magyar lelkész végezte német és magyar nyelven. A német és magyar egyházi énekeket, valamint a szülő énekeket Helmut Marenbach, az Esseni Magyar Lelkészség orgonistája művészi orgonajátékkal kísérte. Az esküvői szépségét növelte a Máltai Szeretetszolgálat díszőrsége, a népviseletbe öltözött magyar fiatalok jelenléte és a MAKK asszonyok ünneplőbe öltözött tevékeny csoportja. Glagovsek Stephan tanár úr a magyar egyházközség másod orgonistája. Szerénke pedig a köztszerteletben álló mühlheimi Adám család leánya, aki most végzi az orvosi egyetemet Kölnben.

Köln: Halottunk: **Temesvári Árpád**, kölni lakos Magyarországon való tartózkodása alatt súlyosan megbetegedett és 1990. augusztus 23-án Budapesten elhunyt, ott is temették el. Adj. Uram, örök nyugalommat neki és az örök világosság fényeskedjen neki. Nyugodjon békében.

München: A szentkeresztsgben részesültek: **Schönberger Brigitte**, S. Ludvig és Gebel Irene leánya. — **Farkas Sylvia**, F. Tibor és Takács Erzsébet leánya, mindketten július 29-én. — **Augusztus 12-én**, Lantos Eva **Christine** leánya. — **Augusztus 19-én**, Páhi **Dorottya**, P. Barnabás és Szondi Erika leánya. — **Augusztus 26-án:** **Kása Dániel**, K. Nándor és K. Gabriella fia; **Kobányi Alexandra**, K. Lajos és Csonka Erzsébet leánya; **Korpácsi Anett**, K. István és Takács Erzsébet leánya; **Eperjes Kinga**, E. István és Jusek Ibolya leánya; **Horváth Krisztina**, H. István és Király Gabriella leánya. — **Szeptember 16-án**, **Kovács Gilbert**, K. Gábor és Kurucz Judit fia; — **Szeptember 23-án**, **Kosár Csilla**, K. Jenő és Krátki Iona leánya; — **Donázy Ágnes**, D. István és Nyáry Emma leánya.

München: Szentségi házasságot kötöttek **Grandt Emmerich** és **Korber Mária** augusztus 11-én.

München: Halottaink: **Elekes Adalbert**, életének 72. évében, július 3-án; — **bárá Podmaniczky Félix**, elhunyt életének 76. évében; — **Groszner Anna**, 87 éves korában, augusztus 5 halt meg. — **von Sárközy-Kerner Emily**, július 30-án, életének 67. évében. — **Marcell Tibor** (egykori müncheni káplán), 69 évesen, szeptember 10-én meghalt. Temetése szeptember 15-én volt az esztergomi bazilikában. — **Június 20-án elhunyt Pállinkás György**, életének 77. évében. — Nyugodjanak békében!

SVÁJC

Halottaink: **csicséri Orosz Olivér**, sz. 1914-ben Ungváron, az m. kir. IV. Hadik huszárezred századosa, a katonai Signum Laudis tulajdonosa, az Eidg. Alkoholverwalt. volt tisztviselője, életének 77., házasságának 45. évében rövid szenvedés után augusztus 13-án visszaadta lelkét Teremtőjének. — **Putzer József** halva találták lakásán, 64 éves korában. Augusztus 20-án temették a Brengarteni temetőben. — **Urunk**, adjál nekik örök nyugalommat, és az örök világosság fényeskedjék nekik!

Házasság: A Cointin-i (GE) kis templomban szeptember 22-én, **Aloussy Omer** és **Szabó Marie-Christine** Isten és a templomot megtöltő hívek előtt házasságot kötöttek. A pap áldása és a hívek imádsága gazdagította a bensőséges szertartást. Isten áldásával kísérelje az új házasságot, tartsa meg őket szeretetben, örömben és egyetértésben.

Halottaink. Augusztus 17-én **Litavszky Iona**, a St. Loup-i (VD) kórházban, hosszas, türelemmel és megnyugvással viselt szenvedés után 50 éves korában visszaadta nemes lelkét teremtő Istenének. — **Genfben**, augusztus 22-én, **Farkasházi Vilmos**, hosszas szenvedés után, 52 éves korában költözött az örök hazába. Az élők és holtak Istene adjon nekik örök békességet, hozzátartozóiknak pedig vigasztalást.

Szent Bernát fiai Magyarországon

A katolikus Egyház — kivált Franciaországban, — különös figyelemmel emlékezett meg ebben az esztendőben a középkor egyik legnagyobb szentjéről, Clairvauxi Szent Bernátról. Bernát 900 éve született a burgundiai Fontaine városában, lovagi család sarjaként. 1112-ben a 22 esztendőes ifjú — 30 fiatal társával együtt — belépett a citeaux-i (ciszterci) szerzeteskolostorba; ezzel indult el pályáján a XII. századi európai katolicizmus korszakot formáló egyénisége. Habár nem alapítója a Ciszterci Rendnek, a Rend eddig nem tapasztalt méretű felvirágzásának elindítója s a ciszterci lelkiség formálója lesz Clairvaux kolostorának alapítója és első apátja.

„Bernát fiai” — a fehér-fekete ruhás ciszterci szerzetesek, — még az ő életében eljutottak Magyarországra is. 1142-ben a Heiligenkreuz-i kolostor 12 szerzetese telepedett meg a dunamenti ártéri erdőségek között, Cikádor, — a mai Bátaszék, — környékén.

A Rend magyarországi története kemény, keserves küzdelmek sorozata. Cikádor kolostorának ma már helyét sem ismerjük pontosan. Negyven évvel később, III. Béla király hívására közvetlenül Franciaországból, Clairvaux-ból, érkeztek újabb szerzetesek, s vetették meg alapjait a zirci apátság, amely a mai napig a Rend magyarországi tartományának központja maradt.

Az elkövetkező századok azonban számos súlyos megpróbáltatást hoztak még a cisztercieknek Magyarországon. A törökdhálás másfél évszázada, a valálsháborúk időszaka, a 16. és 17. századi elvilágiasodási áramlatok, a szekularizáció; — mind-mind megrázkódtatásokat jelentettek a szerzetesközösség számára. A sokszázados küzdelem után a 18.—19. század fordulója hozta meg a Rend számára a belső megerősödés korát, és a magyarországi katolikus

Egyházon belül társadalomformáló szerepet is juttatott számára. A rendi tanítótevékenység kiterjedésének kora ez Magyarországon: öt humanista gimnáziumban folytatott magasszínvonalú oktatást, — s tegyük hozzá, mélyen katolikus szellemű nevelést.

A magyarországi Ciszterci Rend a XX. század első felében már fontos szerepet tölt be a magyar közművelődésben. A monasztikus szerzetesi élet kereteit megtartva gazdaságilag megerősödve, javait az ifjúság nevelésének szolgálatába állítva, számos plébániát felvirágoztatva, s a pasztorációs munkát széles körben folytatva; valóban közvetlen társadalomalakító tényezővé vált Magyarországon.

Nem lehetett kétséges, hogy a katolikus szellemiségnek ezt a szilárd és erős bázisát a kommunizmus nem tűri meg. A katolikus Egyházra mért csapások egyik legsúlyosabbját ennek a Rendnek szánta: — anyagi javaitól megfosztotta, iskoláit, plébániáit, elvette, apátját, legjelentősebb rendtagjait kikapartak áldozataiként börtönre vetette, szerzetesfiat elűldözte, az ittmaradtakat szétszórta, nélkülözésbe, — számos esetben nyomorba, — taszította.

Hadd írjam ide még — mintegy főhajtó tiszteletként — e nagyszerű emberek legnagyobbjainak: **Endrédi Vendel** zirci apátnak, **Baranyay Jusztin** egyetemi tanárnak, **Hagyó-Kovács Gyula** jószágkormányzónak a nevét, — és a szerzeteseket, akik üldöztetésükben is hűek maradtak s ahogy lehetett, a magyar fiatalság katolikus nevelésének ügyét szolgálják, mint **Sigmond Loránd**, **Losonczy Timót**, **Merényi Engelbert**, **Barlay Szabolcs**...

A Ciszterci Diákok Szövetsége október 6-án, Budapesten rendezte meg a volt ciszterci diákok találkozóját, amelyen több mint ezren gyűltek össze a

MAGYAR ÜNNEP HAMBURGBAN

A hamburgi Katolikus Akadémia termeiben szeptember 6-án nyílt meg a „Magyar gyermekkultúra — könyvek, képek, tárgyak és zene” című kiállítás. A megnyitó ünnepség ökumenikus vesperással kezdődött az evangélikus főtemplomban, a **St. Michaelis**-ben. Szentbeszédet mondott **dr. Fábian János** apostoli protonotárius, budai várplébános, a Szent István Társulat alelnöke „Jézus és a gyermekek” címmel. A vesperáson a Kodály Zoltán zeneiskola „**Jubilate**” gyermekkórusa — amely napokkal előbb a regensburgi Dómban is koncertezett — motettákat adott elő páratlan művészettel. Este az Akadémia dísztermében az ünnepi ülés keretében **Andrásfalvy Bertalan** művelődési miniszter „Magyar gyermekkultúra tegnap és ma” címmel tartott előadást, majd a hamburgi „**Helmut és Hammeleore Greve tudományos alapítvány**” ezévi díjait osztották ki. Zárószót Hamburg város helyettes polgármestere, **Prof. dr. Ingo von Münch** mondott.

A kiállításon a Szent István Társulat kiadványai megérdemelt tetszést és elismerést kaptak.

Szeptember 9-én ugyancsak Hamburgban, ezúttal a **Marienkirche**-ben mutatott be ünnepi szentmisét Fábian János, protonotárius örkanonok. A szentmisén a kiállítás keretében díjjal kitüntetett „**Jubilate**” kórus, több klasszikus motetta mellett, **Benjamin Britten** „**Missa brevis**”-ét énekelte.

KANADAI SZÍNJÁTSZÓK

EURÓPAI VENDÉGSZEREPLÉSE

A torontói Szent Erzsébet Egyházközség Magyar Iskolájának tanítóiból álló színtársulat 10 évvel ezelőtt alakult meg, célul tűzve ki a magyar nyelv és kultúra ápolását. Azóta előadásokkal bejárták Kanada legtöbb nagyvárosát, de eljutottak az USA leginkább magyarlakta városaihoz is, így Chicagóba, Yonkersbe, New Yorkba. Idén a Stockholmi Magyar Ház meghívására és a Svédországi Magyar Szövetség támogatásával a svéd fővárosban és más városokban vendégszerepeltek, sőt szabadtéri előadást is rendeztek — ilyen még nem volt Svédországban! — mindenütt várakozáson felüli nagy sikert aratva.

Svédországból a tiztagú amatőr színjátszó csoport egy hétre Párizsba utazott, ahol a Katolikus Magyar Misszióban léptek fel. A szentmise után tartott előadásukat itt is kirobbanó tapsok jutalmazták. Párizsi fellépésük így tökéletes befejezése volt az európai vendégszereplésnek.

M. E.

● **Moszkvában** a túlnyomó részben orosz és lengyel nemzetiségű katolikus híveknek szeptember 2-án mutatták be az első orosz nyelvű szentmisét.

● Szeptember 24-én fogadta a Szent-Atya III. Parteniosz, alexandriai görög ortodox pátriárkát, aki az ortodoxiában a konstantinápolyi pátriárka után rangban a második.

világ minden tájáról. Nem csupán, hogy egymás kezét megszorítsák, hanem hogy fejet hajtsanak és tisztelegjenek tanítómestereik nagy Tanítómestere, Szent Bernát emléke előtt.

Az ünnepséget a budai ciszterci plébánia-templomban tartott szentmise nyitotta meg, amelyet **dr. Kerekes Károly zirci apát** a Rend jelenlévő tagjával együtt koncelebrált, az ünnepi díszgyűlés pedig az egykori Szent Imre ciszterci gimnázium (ma József Attila nevét viseli) dísztermében zajlott le a Rend előljárói, szerzetesek, jeles közéleti személyiségek, tudósok, történészek — valamennyien volt ciszterci diákok — részvételével.

Susits Tamás budai öregdiák (Emmering, NSZK)

GÖRGÉNYI HAVASOK TÉLI TÁBOR

Mint annyi év óta, idén is megrendezzük a magyar cserkészek **TÉLI TÁBORÁT**, **ACHENKIRCHEN**-ben, — Tirolban, a festői fekvésű Achensee partján, az öreg Hotel Scholastikában. Az 1990. december 26-tól 1991. január 6-ig tartandó téli táborra szeretettel várjuk cserkész fiataljainkat Európából és a messzi tengerentúli országokból. Idén magyarországi cserkészeink is részt vesznek a téli táboron.

A cserkészszülők figyelmét felhívjuk a sürgős jelentkezésre, hogy mindenki számára helyet tudjunk biztosítani a Sport-Hotel Achenseehofban. (A-6215 Achensee, Fam. Reiter, ☎ 052 46 - 62 09.)

Az érdeklődőknek elküldjük részletes ismertetőnket.

A táborparancsnokság nevében:

Hargitai Lajos est. táborparancsnok

Gutstr. 224, CH-8055 Zürich.

Telefon: 00411 492 72 46

Szabad Magyarország! Magyar könyv és hanglezem kiállítás, vásár! December 8-án és 9-én a Hungaro Hotel München külön termében. Paul-Heyse Str. 24. München 2.

Élelmiszer finomságok — Bayer Oszkár. Nagyszerű könyvújdonosságok: DM Összefűrt címerek. A magyar arisztokrácia sorsa és az 1945 utáni megpróbáltatások. Nagy méret, 510 oldal 24.—
Márai Sándor: Napló 1943—44. 320 o. 28.—
Márai S.: A gyertyák csonkig égnek 24.—
Harsányi Zs.: Magyar rapszódia. 894 o. 32.—
Dümmerth D.: Az Árpádok nyomában 20.—
1 kg csokoládés szaloncukor 17.—
— Kérje díjtalan katalógusainkat! —
MUSICA HUNGARICA - Rümnnstr. 4
8000 München 40, Telefon: (0 89) 30 50 43

FIGYELEM!

A müncheni Német-Magyar Társaság 1990. november 30-án, pénteken, 19 órakor, nyitott klubnapot rendez a Galerie im Lenbachhausban, München 2, Luisenstr. 33 alatt. Bárány Tamás (Budapest), író és drámaíró, a magyar PEN-club alelnöke előadást tart „**A mai magyar irodalom, tekintettel a német műfordításokra is**” címen. — A Társaság tagjait és vendégeit, valamint barátainkat szeretettel várjuk. **Herzog Max in Bayern**, elnök

M E G H Í V Ó

A müncheni Német-Magyar Társaság 1990. november 17-én, szombaton, „**Az ifjúság zenél**” címen, díjnyertes német és magyar zenészekkel koncertet rendez a müncheni zenefőiskola nagytermében (Arcisstr. 12) 19 órai kezdettel. A rendezvény Alfons Goppel ny. bajor miniszterelnök és herceg Max in Bayern védnöksége alatt áll.

P R O G R A M :

A vaterstetteni zeneközpont **Concert-Bandje**, Csillik Bálint vezetésével Glenn Miller, Monti, J. Brahms, Beethoven, Bernstein, Gershwin és J. Herman szerzeményeket ad elő.

A müncheni **Jeunhomme-Trio**: Gabriel Adorján, Daniel Müller és Tobias Stork, Anton Dvorák művét interpretálja.

A magyar **Budapester-Trio**, Miskolczi Attila, Devich Gábor és Morza Oszkár, Bartók Béla, Beethoven és Kodály Zoltán műveiből ad elő.

Műsorvezető: Peter Machac a bajor rádiótól. **Jegyelővétel:** Amtliches Bayerisches Reisebüro (abr) Neuhauserstr. 9 és a marienplatz-i aluljáróban, (tel.: 22 96 08). 15.— DM, diákoknak az esti pénztárnál 10.—

Német-Magyar Társaság, Oberföhringer Str. 40, München 81, tel.: 98 37 33.

Hosszabb ideig — 1—2 év — Magyarországon tartózkodni kívánó külföldi magyar részére Szolnok város központjában 2 szobás összkomfortos lakás üresen vagy bútorozottan kiadó. Dr. Gyetvai Béla, Rózsa Ferenc utca 5, III/7, Szolnok. ☎ (565 36 198.

Ismeretséget, levelezőtársat keres 55 év körüli kedves, intelligens férfi személyében, 45 éves budapesti egyedülálló hölgy. Cím: Postafiók 204, H-1476 Budapest.

SZERKESZTŐI ÜZENET

Tekintettel az emelkedő árakra, nem kerülhetjük el lapunk árának emelését. Utoljára öt évvel ezelőtt emeltük az újság árát, ezért 1991. január elsejétől az **ÉLETÜNK** előfizetése 25.— DM lesz egy esztendőre Európában. Tengerentúli légitársasággal 40.— DM. Egyes szám ára 3.— DM. Nem kevésbé kérjük az olvasók és barátaink támogatását: terjesszék az **Életünk**et, csináljanak hírvérést számára. Ez annál inkább fontos, mivel a lapot támogató segélyszervek bejelentették a segélyek csökkentését, illetve megszűnését.

Olvasóink megértését és segítő-készségüket köszönjük.

Szerkesztőség és Kiadóhivatal.

HELYESBÍTÉS: Az októberi számunk első oldalán közölt Gyulafehérvári Szeminárium indulójából sajnálatosan kimaradt a harmadik sor: „**Sok-sok színes tar-ka cserép**”. Olvasóink megértését kérjük. (Szerk.)

Bőr- és allergológia klinika, igazgató mellé titkárnót keres. Előfeltételek: tökéletes német, magyar és angol nyelvtudás, nagyfokú önállóság, önálló döntési képesség széles spektrumú hatáskörben. Érdeklődni: Dr. Antal István, 3437 Bad Sooden-Allendorf. ☎ (056 52) 30 41.

„T E T E N Y” Ungarische Spezialitäten
— Inh.: O. Bayer —
Kreitmayerstr. 26 - 8000 München 2
Telefon: (0 89) 1 29 63 93 és 4 30 44 98
NYITVATARTÁSI IDŐ:
csütörtökön és pénteken 8.30—18.00 óráig,
szombaton 9.00—13.00 óráig.

Somlói juh fark	8.90
Balaton olaszrizling	1 liter 5.70
Balaton kékrankos	1 liter 5.70
Debrői hárslevelű	6.80
Badacsonyi kéknyelű	7.20
Badacsonyi szürkebarát	7.30
Soproni kékrankos	6.80
Villányi burgundi	7.30
Csopaki rizling	6.80
Zöldszilvái	7.30
Tokaji aszú 4 puttonos	16.50
Tokaji aszú 3 puttonos	14.50
Tokaji szamorodni	12.50
Vilmos körtepálinka	24.50
Kecskeméti barackpálinka	27.—
Cseresnyepálinka	24.50
Kosher szilvapálinka	32.—
Beverage Bitters (Unicum)	0.5 liter 16.—
Pick szalámi	1 kg 27.—
Csabai	1 kg 25.—
Gyulai	1 kg 23.—
Házi kolbász	1 kg 19.—
Dísznósa	1 kg 12.50
Véres májas hurka	1 kg 12.50
Tarhonya, kockatészta	1/2 kg 3.80
Paprika káposztával	0.7 liter 4.90
Paprika káposztával	2 liter 10.50
Desszert szaloncukor	1 kg 16.—

FÉLBEMARADT REFORMKOR
Miért akadt el az ország keresztény humanista megújulása? 20 koronatanú és közéleti szereplő 38 tanulmánya az 1930-as években kibontakozó széleskörű magyar társadalmi törekvésekről és mozgalmakról. A Katolikus Szemle, Róma, kiadásában megjelent vastkos kötet ára 45.— DM + portó. Megrendelhető az Életünk címén.

MAGYAR BOROК, PÁLINKÁK
NAGY VÁLASZTEKBAK.
oleső áron raktárról. Kérje árlistánkat.
JOSEF UDVARHELYI ☎ (0 911) 35 79 21
Virchowstr. 45. D-8500 Nürnberg 10

RUPP LÁSZLÓ hités törvénytudó fordító, vállal fordításokat magyarul németre és németről magyarra. Goethestr. 32, 8000 München 2.

A HIRDETÉSEK SZÖVEGÉRT, STILUSÁÉRT A SZERKESZTŐSÉG NEM FELEL.

ART
DÉMÉNAGEMENTS S. A.
Szállítási vállalat.
Szállítások belföldre és külföldre, tengerentúrra — légiszállítással is — költözködés, bútorraktározás, külföldi szállítmányoknál a vám elintézése.
Magyarországra is szállítunk!
Az összes keleti és nyugati államokba oda - vissza szállítunk.
Magyarországi képviselőnk:
Trans COOP, Honvéd utca 28
H-7400 Kaposvár ☎ 0036 (82) 13 - 877.
Magyaroknak kedvezmény!
ART Déménagements S. A.
2 rte du Grand Lancy
CH - 1211 Genève 26
Telefon 0 22 / 43 36 32 (magyarul is!)
Privát cím: Keresztes László
58 rte de Vernier
CH - 1227 Carouge, GE
Telefon 0 22 / 42 98 36 este 7 óra után.

JOGOSÍTVA! TANFOLYAM ÉS VIZSGA MAGYARUL.
Gyors, alapos, eredményes! Oktató: Farkas Béla, Cím: Fahrtschule Schechinger, Lindwurmsstr. 80, 8000 München 2. ☎ 77 66 82, 15.00—19.00 óráig.

APRÓHIRDETÉSEK

Jól bevezetett, 30 éve fennálló magyar élelmiszer nagykereskedés eladó. Érdeklődni: „CF-MKV” jellegére a kiadóba.

50 éves tanítónő 3 gyermekkel segítő-társat keres az NSZK-ban. „Szerencséd lesz” jellegére a kiadóba.

Bonyhádon (Pécsfő 40 km-re), zsákutcában, 1250 □ öles területen lévő 5 szobás, hallos, összkomfortos reprezentatív villa, garázzsal eladó. ☎ NSZK 076 24 / 52 15, este 7 óra után.

35 éves, de egyháziilag szabad, NSZK-ban élő, magyar származású, német állampolgársággal rendelkező értelmiségi nő, intelligens, komoly, káros szenvedélyektől mentes szintén magyar származású társat keres, 35—45 éves korig Európából és Ausztriából házasság céljából. Válaszokat „Új kezdet” jellegére a szerkesztőségbe várjuk.

Szeretetre vágyó magányosan élő nyugdíjas korú hölgyet keresek házasság céljából. Jellege: „Őszi találkozás”.

A HUMBOLDT Taschenbuchverlag ajánlja varázslók — vagy akik azzá akarnak válni — számára Rita Danyliuk tollából (613 sz. kötet) **Zaubern mit Karten** című könyvet. A „mágusok” egyik legkedvesebb varázsterülete. Érdekes trükkök — kiváló szórakoztatás! Ára: 8.80 DM.

610-es számmal jelent meg: Schöne Lieder für Kinder címen egy kötet Gerhard Buchnertől, aki zeneszerző és zenepedagógus. Egyszerű dalok és melódiák, érthető szövegek és gyermekekkel lelkesítő illusztrációk kedvet keltenek a kicsikben az éneklés iránt. A csoportok a következő címetek viselik: Virágok, állatok, nap, eső, stb. Ára: 9.80 DM.

Magányossá lett, 65 éves, értelmiségi, Zürichben lakó, 56-os menekült emigráns, ezúton keres női partnert 58—70 éves korig, az élet nemes szépségeinek élvezete céljából. Zürich, vagy környékének leveleit várom. Jellege: „Őszinte, becsületes”.

SYMPATHIE Partnervmittlung
első kölni házasságközvetítő és ismerkedési iroda, nemcsak az NSZK-ban élő magyaroknak. Hölgyek és férfiak örömmel és bátran 20—85 éves korig, szeretettel és türelemmel, szívet és értelemmel rajtunk keresztül társat keresnek. Forduljon bizalommal hozzánk. Im Faldergarten 26, 5000 Köln 50 ☎ 0049 (0) 22 36 68 877 munkanapon 19—21 óráig, vagy a rögzítőn.

ÉRTEKES AJÁNDÉK!
Padányi Viktor:
Történelmi tanulmányok 12.— \$
Májusi fagy 10.— \$
A nagy tragédia I-II. színtézis 22.— \$
dr. Szilvay Gyula: A magyar és testvéreink története 12.50 \$
Ferdinand Mihály: Ellenszegülők (Apám és 3 nemzedéke) 14.— \$
Fibián József: Budapest a Duna gyöngye 9.— \$
Baráthosy-Balogh Benedek: Szemerok-Szittyák-Osturánok 8.— \$
Füry Lajos: A bécsi színház történelmi regény trilogia 22.— \$
Sztáynai Zoltán: Még ég a láng — korrajz 12.— \$
Nyíró József: Néma küzdelem 16.— \$
Megrendelhetők: **DR. FABÓ LÁSZLÓ**
22 Hancock Str., San Francisco, CA 94114, USA.

RÁTH MÁRTA, hités fordító és tolmács, magyar-német és német-magyar fordításokat vállal.
St.-Veit-Str. 6, 8000 München 80,
Telefon: (0 89) 4 36 23 50.

VIDEÓ! Végre megjelent magyarul!
Hannibal; Az enyveskező (Adriano Celentano) 55.— DM/kazetta. Mindkettő együtt 99.— DM + portó.
ÁDÁMFÍ-Video, Pf. 29, D-5100 Aachen
Telefon: (0241) 17 33 55.

HARGITA PANZIO

BÉCSBEN a Mariahilferstr.-Andreasgasse sarkán. Székely faragott bútor berendezéssel várja Önt egy családias hangulat. Szobafoglalás telefonon: 0043 / 222 / 96 19 28 és 932 85 64. **A-1070 Wien Andreasgasse 1/3.**

Szoba Londonban, olcsón reggelivel vagy anélkül, úgyszintén két hálószobás nyaraló kiadó egész éven át az essexi tengerparton. „Anglia” jellegére a kiadóhivatalba.

Dr. med. Mayer Zoltán György német és magyar jogi és gazdasági hités, angol, holland, francia, olasz, román könyvfördítő. 6600 Saarbrücken 3, Graf-Stauffenberg-Str. 59. Telefon: (0681) 81 62 32

B É L Y E G G Y Ű J T Ő K !
Minden magyar bélyeget hiányjegyzék alapján szállítunk!
— Kérje ajánlatunkat! —
Specialitások: Levelek. - Ritkaságok.
- Zeppelinrepülések. - Tévnyomatok.
- Különlegességek állandó vétele és eladása.
Kérje díjtalan készletjegyzékünket.
TALAS & PARTNER AG
Rosenbergstr. 70, CH-9001 St. Gallen

Kiadóhivatalunknál kapható könyvek
Mindszenty József: Hirdettem az Igét (1944—1975). — 300 oldal, vászonkötésben \$ 10.— DM 20.—
Mindszenty Dokumentation: Ungarns Kirche im Kampf (II). 335 oldal. \$ 8.— DM 15.—
Közi Horváth József: Mindszenty bíboros, zsebkönyv. \$ 4.— DM 6.—
Az Irodalom világa. Irodalomelméleti alapvetés, 100-nál több versillusztrációval, kb. 300 oldal, vászonkötésben \$ 10.— DM 20.—
Szállítással + portóköltés.

Megrendelhető:
az **ÉLETÜNK** kiadóhivatalánál
Oberföhringer Str. 40
D-8000 München 81 W. Germany

M. SZERDAY - Metropolitan Buchhandlung KÖNYV ÉS HANGLEMEZ Sfr.
Dümmerth: Az Anjou-ház nyomában 23.—
A tatárjárás emlékezete 39.—
Király Ilona: Árpád házi Szt. Margit és a sziget 46.—
Hofer T., Fél E.: A magyar nép művészete (Nagy album sok képpel) 145.—
Szolesvay: Erdélyi utakon, I., II., III. kötet. (Album sok színes képpel) 425.—
Magnusson: Ásóval a Biblia nyomában (képekkel) 47.—
Huxley: Pont és ellenpont 21.—
Harsányi Zsolt: Magyar rapszódia 69.—
Cserei M.: Erdély története (1661—1771) 99.—
Fügedi E.: Kolduló barátok, polgárok, nemesek 27.—
Remarque: A diadalív árnyékában 37.—
W. Schellenberg emlékiratai 45.—
Roth J.: A Radetzky induló és A kapucinus kriptá 20.—
Studinka L.: Egy marék vadászemlék 22.—
Ordas: Az aradi tizenhárom 25.—
Mitchell: Elfújta a szél, I.—II. köt. 80.—
és még sok ezer könyv és hanglemez kapható * Kérje katalógusainkat!
Antikvár és nyugati könyvek is kaphatók!
M. SZERDAY - Metropolitan Buchhandlung
Teichweg 16, CH-4142Münchenstein-Schw.
☎ 061/46 59 02 Külföldről: 0041/61 46 59 02

AMERIKAI ÉS KANADAI ELŐFIZETŐINK FIGYELMÉBE!

Az **ÉLETÜNK** előfizethető terjesztőnkél:
Joseph DANL, 3-7516 Hunterview Dr. NW.
CALGARY, Alta. T2K 5E4, Canada.

A címére küldött csekken feltüntetendő: „Életünk”. Kérjük szíveskedjenek a fenti címre, ne Münchenbe küldeni a csekket. Itt egyenként beváltásnál a 30.— DM-ből 8.— DM-et levonnak a bankban. Előfizetési díj egy évre 13.— US \$ + 10.— US \$ portó. A lapot továbbra is Münchenből küldjük.

ŐSZI KÖNYVAJÁNLATAINK!	DM
ADY: Istenes versek	15.60
BIBLIA, Ó- és Újszövetség	48.—
DOMOKOS PÁL: Márton Áron, Erdély püspöke	22.80
FÉLBEMARADT REFORMKOR. Keresztény humanista mozgalmak	45.—
HOZSANNA! Teljes kottás népénekeskönyv	12.—
MINDSZENTY: Emlékirataim	24.—
MÓNKA NAPLÓJA. Üldözött szerzetesközösség élete	15.60
OLVASMÁNYOK a hívek zsolozsmáskönyvéhez	24.—
PÉCSI: Kulcs a muzsikához. Segédkönyv a lemezsorozathoz	9.60
PUSKELY: Szerzetesek, 99 intézményük	19.10
RATZINGER: Beszélgetés a hitről	9.—
RIEHL—STIGLMAYER: Bevezetés az őszövetségbe	10.80
SIK VÁLOGATOTT ÍRÁSAI	15.60
SZOLNOKY: Apur püspök élete és vértanúsága	12.—
P. SZÓKE: Márton Áron	24.—
THEISSEN: Nyomon követtem, Jézus-kutatások elbeszélése	18.—
ÚJ KATEKIZMUS. (A híres „holland katekizmus” magyarul)	24.—
A hazai és külföldi katolikus kiadványokat a leggyorsabban szállítja számlával a Katolikus Magyar Sajtó Munkaközösség , német rövidítéssel KUPA , Distelfinkweg 21, D-8000 München 60, ☎ (0 89) 8 11 14 24. Kérje új árjegyzékünket, és várjuk megrendelését.	

É L E T Ü N K

Szerkesztőség és Kiadóhivatal:
Oberföhringer Str. 40.
D-8000 München 81
Telefon: (0 89) 9 82 80 52
Felelős Kiadó:
a Magyar Katolikus Főlelkésziség
Főszerkesztő: P. Szóke János.
Felelős szerkesztő:
Fejős Ottó.

Redaktion und Herausgeber:
die Ungarische Oberseelsorge.
Oberföhringer Str. 40
8000 München 81
Telefon: (0 89) 9 82 80 52

Chefredakteur: P. János Szóke.
Verantw. Redakteur:
Ottó Fejős.
Abonnement: DM 20.— pro Jahr und nach Übersee mit Luftpost DM 30.—
ELŐFIZETÉS:
Az Életünk a helyi magyar lelkészek terjesztik, ők küldik szét és náluk is kell előfizetni!
Tengerentúrra, vagy ahol nincs magyar lelkész, oda a kiadóhivatal küldi az újságot.

Előfizetési ár egy évre DM 20.— vagy ennek megfelelő valuta.
Tengerentúrra légipostával DM 30.—
Lapzárta minden hónap 15-én
Hirdetéseket csak 15-ig fogadunk el.
Postgiroamt München:
Konto-Nr. 606 50-803 - BLZ 700 100 80
Kath. Ungarn-Seelsorge, Sonderkonto
Bankkonto: Bayer. Vereinsbank,
Konto-Nr. 145 857 - BLZ 700 202 70
Kath. Ung. Seelsorge „Életünk”.
Erscheint 1mal im Jahr.
Druck: Danubia Druckerei GmbH,
Ferenbachstr. 38 - 8009 München 50

Beilagenhinweis: zu dieser Auflage liegt zeitweise ein RUNDSCHREIBEN bei. — A kiadványhoz körlevelet mellékelünk.

ELŐFIZETŐINK ÉS HIRDETŐINK FIGYELMÉBE!

Befizetéseket, átutalásokat nem bankontókra, hanem postacsekkontókra kérünk: Kath. Ungarn-Seelsorge München, — Sonderkonto, Postgiroamt München, Konto-Nr. 606 50 - 803.

HIRDESSEN AZ ÉLETÜNKBEN!

Hirdetési díjak 1990. október 1-től:
Apró-, házassági-, általános hirdetés
ára soronként (kb. 40 betű) DM 6.—
Jellege portóval DM 6.—
Külön kívánságokat esetenként árazunk.
Üzleti hirdetések soronként DM 9.—
Nagybetűs (kétsoros) sor DM 18.—
Keretben megkezdett 5 cm-ként DM 12.—
Kéthasábos hirdetés az összeg kétszerese.
Egymásután háromszori hirdetés esetén 10 százalékos kedvezmény.
Egymásután hatszori hirdetés esetén 20 százalékos kedvezmény.
Egy évi hirdetés esetén 25% kedvezmény.

Hirdetéseket határideje minden hónap 15-e befizetve!

A névvel megjelölt cikkek nem minden esetben felelnek meg a szerkesztőség véleményének. — Kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza.
Hivatalos órák a hirdetésekkel kapcsolatban: hétfőtől — péntekig, 10.00 — 15.00 óra között. Kérjük kedves olvasóinkat, hogy csak ezidőben érdeklődjenek telefonon.

DIÓSZEGHY TIBOR, hités tolmács és fordító, magyar-német és német-magyar, Németországban tanácsadás, állampolgársági és menekültügyi kérdésekben, valamint peres ügyekben segít. Daimlerstr. 249, D-4040 Neuss. Telefon: (021 01) 54 13 17.

Cecilia Boucher - Szokolczay, hités törvénytudó fordító, vállal franciáról magyarra és magyarul franciára fordításokat. Rue du Boequet 7, B - 7490 Braune-le-Comte, ☎ 0032 67 55 39 78.

Nemzetközi szubvencionált hitelek, illetve magasabb összegű kölcsönök, valamint ingatlan adás-vételek közvetítése Budapesten PONTAI Immobilien, Telefon: 0228-66 68 21.

IKKA AJÁNDÉKSZOLGÁLT MAGYARORSZÁGRA!

Az idei karácsonyi ajándékesomagok feladását kérjük december 6-ig feladni!
A típus csomagok árai: „Weihnacht” 95.— DM
„Feinschmecker” 115.— DM
„Mein!” 130.— DM
„Drink” 180.— DM

A csomagok tartalmáról kívánságra a teljes listát előre megküldjük.
MOSÓGÉPEK, HŰTŐLÁDÁK, TELEVÍZIÓK és egyéb háztartási gépek nagy választékban vámentesen szállíthatók.
→ Az autók vámentes kiszállítása megszűnt! ←
Az új rendelkezések szerint az autó árát devizában, de a vámot és az adót forintban is lehet fizetni.

Ajánlatunk: Skoda Favorit 6.525.— DM + 4.391.— DM (lehet forintban is)
Kérje részletes árlistánkat — postafordultával megküldjük!
Befizetések: M A G N U S GmbH „IKKA - Sonderkonto”
Bad Vilbeler Volksbank - Konto-Nr. 10 4419 324, BLZ 518 613 25.

MAGNUS GmbH
6072 Dreieich - Offenthal
Postfach: 60 11 02
Telefon: (060 74) 6 70 66
TELEFAX: 060 74 - 670 69

